

**Mendelova univerzita v Brně
Fakulta regionálního rozvoje a
mezinárodních studií**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Zhroucený stát Somálsko

-

**Analýza vývoje Somálska po pádu režimu Siyaada
Barre**

Autor : Karel Štěpánek

Vedoucí práce : prof. Dr. Ing. Libor Grega

Datum : 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci:

vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne: 26.5.2014

.....

Karel Štěpánek

Poděkování

Touto cestou bych chtěl velice poděkovat prof. Dr. Ing. Liboru Gregovi, za vedení práce, cenné rady, doporučení a připomínky k jejímu obsahu poskytnuté během zpracování Bakalářské práce. Dále pak, mé rodině a přítelkyni, kteří mi byli po celou dobu velkou oporou.

Abstrakt:

Štěpánek, Karel: *Analýza vývoje Somálska po pádu režimu Siyaada Barre*. Brno 2014

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou vývoje jedné z nejchudších zemí na světě. Práce zkoumá politické selhání jedince, generála Barre, jakožto hlavní příčinu rozpadu státu a dále se pak především věnuje srovnání centrálního Somálska s Puntlandem a Somalilandem. Cílem práce je analýza 3 hlavních regionů v Somálsku, pomocí indexu blahobytu, chudoby atd. Práce dále definuje pojem rozpadlý stát, teoretické přístupy k tomuto pojmu, popisuje historické kořeny stávajícího konfliktu a taktéž se snaží navrhnout možná řešení stávající situace.

Klíčová slova: failed states, klan, Siyaad Barre, Somálsko, tvoření míru, korupce, mise, vláda, warlordi, násilí, Somaliland, Puntland, MPI

Štěpánek, Karel: *Analysis of Somalia after fall of Siyaada Barre regime*. Brno 2014

This Bachelor thesis analyzes the development of one of the poorest countries in the world. The study primarily examines the political failure of the individual, general Barre, as the main cause of the collapse of the state but mainly this thesis analyzes and compares central Somalia with Puntland and Somaliland. The aim of the work is to analyze the 3 main regions in the country using MPI, Well-being index etc. This work also defines the concept of failed states, theoretical approaches to this concept, describes the historical roots of the current conflict, and also tries to suggest possible solutions to the current situation.

Keywords: failed states, clan, Siyaad Barre, Somalia, peacebuilding, corruption, missions, government, warlords, violence, Somaliland, Puntland, MPI

Obsah

Obsah	4
Úvod a cíl práce	6
Failed states (zhroucené státy)	8
Teoretické přístupy k failed states.....	9
Peacebuilding (tzv. Budování míru).....	9
Liberální imperialismus	11
Realismus	12
Kritické teorie.....	13
Historie země	14
První volby	16
Období boje o moc	17
Nástup generála Barre k moci	18
Pokusy o převrat.....	19
Situace po pádu režimu.....	20
Hlavní činitelé stojící za neschopností Somálska o jednotu	22
Somálská klanová společnost.....	24
Rozbroje mezi klany	24
Warlordi.....	26
Warmongers (podněcovatelé konfliktů)	27
Piráctví.....	27
SPECIFIKA ZEMĚ	30
Somálsko jako zhroucený stát analýza vybraných indexů	30
Soudní systém v Somalilandu a Puntlandu	33
Somaliland	34
Puntland	35

Analýza regionů Somálska podle Vícenásobného indexu chudoby (MPI)	36
SWOT analýza.....	41
Shrnutí a doporučení.....	44
ZÁVĚR	44
ZDROJE	46
Elektronické:.....	46
Tištěné:.....	50
Seznam zkratk	51
Přílohy	52

Úvod a cíl práce

Práce se zabývá určením společných ukazatelů, které jsou typické pro zhroutené státy. Nejdůležitější částí práce je pak analýza vývoje Somálska po pádu režimu generála Baare a komparace centrálního Somálska s mezinárodně neuznanými a téměř samostatně existujícími „státy“ Somaliland a Puntland. V práci budu vycházet z porovnání vybraných indexů za určité období. Mezi vybrané indexy patří především Vícenásobný index chudoby (MPI), Index blahobytu (Well-being index) a Index zhroutených států (FSI).

Somálsko, od roku 1991 postrádá funkční centrální vládu a jeho území je roztříštěno mezi jednotlivé válčící klany. Důvodem pro výběr této země je všeobecná shoda v řadách odborné veřejnosti o zařazení Somálska mezi zhroutené státy. Somálsko je dokonce často představováno jako názorný příklad tohoto typu státu. Jako důkaz může sloužit zařazení Somálska na první místo v hodnocení zhroutených států dle The Failed States Index. Od roku 2008 dosahuje Somálsko v tomto hodnocení nejvyšší hodnoty ze všech zemí světa.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí, přičemž první teoretická část zahrnuje literární rešerši, která na základě analýzy primárních a sekundárních zdrojů uvedených v práci, nejprve vymezí pojem „failed state“ a nabídne výčet teoretických přístupů k tomuto termínu. Pro tuto část jsou stěžejním materiálem publikace od Roberta I. Rotberga, Matthewa Bukovace a reporty OSN. Dané téma jsem si zvolil z důvodu, aktuálnosti otázky zhroutených států, jež souvisí s bezpečností celého mezinárodního společenství a ohrožuje tak bezpečnost nás všech. Dalším důvodem, proč se ve své práci věnuji tomuto tématu, je nedostatečné množství prací věnujících se řešení problematiky. Většina prací se totiž spíše zaměřuje na samotnou terminologii, typologizaci těchto států či na příčiny zhroutení států.

Druhá teoretická část je už přímo zasazena do prostředí Somálska, popisujíc historii země, klanové uspořádání a období vlády Siadda Barre, díky které, jak bude v práci také zmíněno, se ze Somálska stala jedna z největších bezpečnostních hrozeb v Africe. V této

částí je také definován pojem warlords (warlordi), jakožto významný činitel nestability státu.

Praktická a rovněž i poslední část práce se bude zabývat analýzou indexu zhroucených států a komparací centrálního Somálska s regiony Puntland a Somaliland. Práce se vzhledem ke svému rozsahu nebude zabývat detailní analýzou historie zemí, bude se snažit vymezit hlavní příčiny a důsledky rozpadu státu, vymezit společné ukazatele typické pro zhroucené státy, srovnat vybrané regiony v závěru navrhnout možná řešení. Hlavní otázky, na které se budu v průběhu práce snažit odpovědět, jsou: Co znamená termín failed states? Jaké společné znaky nesou zhroucené státy? Bylo by vhodné uznat samostatnost regionů Puntland a Somaliland? Vyřešilo by toto rozdělení země některé hlavní problémy?

Práce využívá především empiricko-analytického přístupu a snaží se o objektivní prezentaci daných faktů. V práci je také použita metoda komparace ukazatelů, indexů apod. za vybrané období a v závěru autor uvádí SWOT analýzu. Autor si uvědomuje limity své práce v souvislosti s nedostatkem relevantních a aktuálních dat k tomuto tématu, je si také vědom, že dostupné statistiky se mohou lišit, což je častý problém u analýz, týkajících se rozvojového světa. Tyto rozdíly mohou být způsobeny velikostí země, ve které není možné provádět komplexní sociologické výzkumy a také např. negramotností či mentalitou obyvatel. Konkrétní data, která budou použita, mají dokreslovat a podkládat tvrzení, tak, aby bylo dosaženo co největší komplexnosti ve zpracování tématu. V práci bylo čerpáno výhradně z cizojazyčných publikací, jak tištěných tak elektronických. Motivem pro sepsání práce byla aktuální problematika somálských pirátů, která mě motivovala ve snaze, zjistit poměry ve fungování státu, které vedly k obnovení, této několik století zapomenuté činnosti.

Failed states (zhroucené státy)

Zhroucené státy, jak zní české pojmenování tohoto fenoménu, jsou státy nestabilní, hluboce konfliktní, nebezpečné, a jsou velmi často charakterizovány válčícími státními frakcemi (Bukovac, 2011). Ve většině zhroucených států, bojují státní autority s častým povstáním, občanskými nepokoji, různými stupni komunální nespokojenosti, a nepřeborným množstvím aktivit zaměřeným proti různým skupinám v rámci hierarchie státu (Rotberg, 2013).

Není to jen velká intenzita násilí, která identifikuje stát jako zhroucený. Spíše je to trvalý charakter tohoto násilí (jako v Angole, Burundi a Súdánu), skutečnost, že většina nenávisti je namířena proti stávající vládě nebo režimu, především díky politickým a geografickým požadavkům na sdílení moci nebo touze po autonomii. Pomalu, ale jistě si politici, generálové a vysocí představitelé států začínají uvědomovat, že je nutné zamezit a v co nejbližší době zvrátit zhroucení států (Ghani a Lockhard, 2009).

Občanské války, které charakterizují zhroucené státy, obvykle vycházejí nebo mají kořeny v etnické, náboženské, jazykové nebo jiné inter-komunitní neshodě (Rotberg, 2013). Dalším hnacím motorem může být také touha po zisku. Ve většině zhroucených států jsou naleziště ropy, diamantové pole, minerály, nebo vzácné dřevo.

Neexistuje žádný zhroucený stát bez disharmonie mezi komunitami. Přesto, prostý fakt, že mnoho slabých národních států má jak majetné, tak nemajetné obyvatele, a že většina z těchto států obsahuje různorodou škálu etnických, náboženských a jazykových odlišností, je do značné míry chápáno jako příčina selhání národního státu. Selhání státu by ale nemělo být primárně připisováno nemožnosti vybudovat národ ze směsice skupin z různých prostředí, jak tomu často bývá. Stejně tak by neměla být otevřeně připisována vina díky útlaku menšin ze strany většiny, i když takové souvislosti jsou často hlavní příčinou vedoucí k selhání státu (Rotberg, 2003).

Na rozdíl od stabilních států, nedokáží zhroucené státy kontrolovat své hranice. Velmi často ztrácí autoritu nad částí svého území. Úřední moc je omezena na hlavní město a několik etnicky specifických zón. Věrohodně můžeme rozsah selhání státu měřit, na poměru části zeměpisné rozlohy, která je skutečně řízena (zejména po setmění) oficiální vládou (Rotberg, 2013).

V této kapitole se autor pokusí přiblížit teoretické proudy zabývající se otázkou zhroutených států.

Teoretické přístupy k failed states

Drtivou většinu názorů na přístup k „failed states“ dnes řadíme do jednoho ze čtyř dominujících názorových proudů, které se ve své podstatě liší především v otázkách státní suverenity a prosazování liberálních hodnot. Za čtyři hlavní kategorie považujeme peacebuilding, liberální imperialismus, realismus a kritické teorie (Andersen, 2005).

Peacebuilding (tzv. Budování míru)

Přístup, který bývá označován jako oficiální přístup mezinárodního společenství. Je zakotven v dokumentech OSN (Agenda pro mír), politických dokumentech, OECD, dokumentech Světové banky a různých agentur OSN. Poprvé byl představen v roce 1992 generálním tajemníkem OSN, Boutrosem Boutrosem-Ghalim (Boutros-Ghali, 1992).

V tomto přístupu existují rozdíly v názorech - např. v tom, zda se termín odkazuje na obnovu těsně po konfliktu nebo obecněji na agendu pro mír a rozvoj podporující předcházení konfliktu, řešení konfliktu a post-konfliktní rekonstrukci. Základní myšlenky budování míru jsou však široce sdílené. Různí mezinárodní aktéři podílející se na poli budování míru, se snaží držet obecně platných principů a přesvědčení (Tschirgi, 2003).

Peacebuilding je často prezentován, jako proces pomáhající komunitám a národům při zvládnutí přechodu od války k míru. Budování míru aktivně podporuje liberální demokracii a tržní hospodářství. Je proto někdy vylíčen jako „civilizační mise“, která zahrnuje globalizaci modelu státní správy státu, podle mezinárodně ustanoveného modelu (Paris, 2002). Tento universální vzorec v budování míru se týká nejen zhroutených států, ale je významný pro všechny společnosti v přechodu od války k míru bez ohledu na stav státu. Obecně se věří, že politická a ekonomická liberalizace slouží jako účinný a nápravný prostředek proti násilnému konfliktu (mezinárodnímu i

vnitrostátnímu). Peacebuilding tedy vychází z předpokladu, že míru, prosperity a bezpečnosti lidí lze nejlépe dosáhnout zlepšováním stávajícího státního systému, nikoli jeho svržením (Boutros-Ghali, 1992).

Hlavní principy budování míru jsou založeny převážně na poučení se z osvědčených postupů z dřívějších zásahů. Lze je shrnout do pěti základních předpokladů (Tschirgi, 2004) :

- Budování míru je multidimenzionální podnik, který zahrnuje politický, sociální, ekonomický, bezpečnostní a právní rozměr. Jak na národní tak i mezinárodní úrovni.
- Bezpečnost je klíč. Zajištění bezpečnosti je hlavním předpokladem pro post-konfliktní budování míru.
- Vlastnictví. Lidé z válkou zničené společnosti musí být hlavní silou procesu rekonstrukce. Musí být zapojeni do ustanovení agendy a vedení procesu. Vybudování zázemí pro všechny je základem pro udržitelný rozvoj.
- Na času záleží. Rychlá intervence má zásadní význam pro budování míru, ale rekonstrukce sama o sobě je procesem dlouhodobým.
- Koordinace. Vnější a vnitřní, soukromé a veřejné subjekty musí pracovat v rámci koherentní strategie. Je důležité stanovit priority a zmobilizovat potřebné zdroje.

Peacebuilding ve své podstatě odráží jednotný model pro rozvoj společnosti. Navazuje na obecné a univerzální teorie o vztahu mezi ekonomickým, sociálním a politickým rozvojem, a věří, že kombinace demokracie a tržního hospodářství je vhodná a potřebná pro všechny společnosti a nakonec přinese trvalý mír (Tschirgi, 2004).

Liberální imperialismus

Rostoucí množství literatury tvrdí, že koncepce předešlého směru je nedostatečná a nevhodná, jako reakce na výzvy a hrozby, které představují failed states (Paris, 2004; Krasner, 2004; Fearon a Laitin, 2004).

Spoléhat se na „domácí procesy“ a „národní soudržnost“ nebude stačit. Je nutné nasadit mezinárodní dohled, který bude řídit a dohlížet na místní politickou sféru. V selhávajícím státě, nemohou být místní obyvatelé na vedoucích nebo hlavních pozicích v procesu obnovy země (Fearon and Laitin, 2004).

Výkonný orgán musí v prvé řadě spočívat v rukou externích aktérů, pokud má být obnova státu úspěšná. Teprve po uplynutí desítek let může být od mezinárodního dohledu upuštěno a vláda navrácena do rukou místních. V extrémních případech, můžou vnější autority zůstat v zemi na neurčito. Liberální imperialismus se s Peacebuildingem rozchází ve většině zásad a předpokladech pro obnovu státu. Liberální hodnoty, jako jsou lidská práva, demokracie a tržní ekonomika ale zůstávají. A stejně jako peacebuilders, jsou liberální imperialisté vedeni k strategické a morální odpovědnosti zasáhnout jménem sužovaných občanů. Jejich hlavním cílem je přinést svět, ve kterém je efektivně rozvíjena stabilita a svoboda (Rotberg, 2003).

V některých ohledech je hlavním rozdílem mezi liberálním imperialismem a peacebuildingem časový rámec. Přítomnost procesu budování míru je dočasná a má, v ideálním případě, jasný výstup. Liberální imperialismus, je na druhou stranu časově neomezený. Tato myšlenka na rozšířenou mezinárodní kontrolu vnitřního fungování státu je v zásadě v rozporu s principem státní suverenity. Liberální imperialismus není tak vyvinutý, koherentní a funkční jako peacebuilding. Skládá se především z výzev pro větší a delší mezinárodní angažovanost ve zhroutených státech, spolu s celou řadou návrhů, jak může být daná situace vyřešena (Krasner, 2004; Rotberg, 2003; Cooper, 2002). Několik základních prvků je shrnuto v následujících třech odstavcích (Fearon a Laitin, 2004; Evans a Sahnoun, 2001; Krasner, 2004):

- Angažovanost západních států je rozhodující pro úspěch. Bohaté západní demokracie mají zvláštní odpovědnost přinést a udržet mír a prosperitu u

slabých národů. Činit by tak měli ve svém nejlepším vlastním zájmu, aby nebezpečí ze zhroutených států nesílilo.

- Jsou zapotřebí nové mezinárodní instituce, které dokáží kombinovat legitimitu a účinnost. Pozastavení suverenity státu, za předpokladu, že bude výkonná moc opřena o vojenskou sílu, potřebuje nějakou formu mezinárodní legitimacy.
- Vojenská přítomnost je nutná k zajištění bezpečného průběhu reformy. Bezpečnostní situace ve failed states vyžaduje mezinárodní vojenskou přítomnost, která je schopna ochránit civilisty, bojovat proti narušitelům a zachovat bezpečnost

Liberální imperialismus je kritizován z různých úhlů. Panuje přesvědčení, že tento směr podněcuje neshody a konflikty mezi velmocemi. Zajištění stability a vyhnutí se napětí a konfliktům mezi velmocemi je důležitější než ochrana lidských práv (Jackson, 2002).

Realismus

Hlavní myšlenkou teorie realismu, je právě domněnka, že šíření liberálních hodnot globálně narušuje mezinárodní stabilitu a působí rozbroje mezi západními velmocemi. Realisté jsou zastánci klasického chápání suverenity státu a jsou zásadně proti jakémukoli vměšování se do věcí cizích zemí. Rozpad státu vidí jako jeden z možných stupňů vývoje státu, který by si měl stát vyřešit interně (Jackson, 2002).

Realistický přístup k zhrouteným státům znamená, že by se mezinárodní společenství, mělo zdržet zasahování do státu z čistě humanitárních zájmů. Zasáhnout by měli pouze v případě, že situace představuje hrozbu pro stabilitu a mezinárodní zájmy. Velmoci by měly zasáhnout jen a pouze pokud je to nevyhnutelně nutné. Zásahy do fungování zhroutených států by se měly zaměřit na vytvoření pořádku a stability, v žádném případě na propagaci konkrétního modelu vládnutí (Andersen, 2005).

První směr peacebuilding vede k intervencím, které jsou příliš komplexní, příliš ambiciózní a nezaměřují se na přesný cíl. Spíše než se snažit řešit chronické problémy, lidskou bezpečnost a rozvoj lidských zdrojů, měly by se zásahy do zhroutených států

zaměřit na bezprostřední původ selhání státu a soustředit se na obnovení schopnosti státu udržet bezpečnost. Selhání státu vyžaduje okamžitou akci a rychlé výsledky, ne dlouhodobé komplexní, sociálně-ekonomické a politické reformy, jejichž výsledek může být přinejmenším velmi nejistý. Obdobně, opatření vycházející z liberálního imperialismu jsou považována za nebezpečná a utopická. Nebezpečná, protože mohou urychlit spor mezi velmocemi. A protože prostředky pro vytvoření dlouhodobé důvěry mezi státy často chybí. Oba dva zmíněné modely jsou proto pro realisty neudržitelné (Ottaway a Mair, 2004).

Kritické teorie

Zástupci kritické teorie považují předešlé směry za jen velmi málo řešící mainstream. Kritici tvrdí, že všichni zastávají stejný neobjektivní západní model, založený na jednoduché premise, že pokud nějaký stát vnitřně nefunguje, nezvládl jen implementaci modelu, který je jinde běžně funkční. Jejich odlišný důraz na státní vlastnictví, mezinárodní kontrolu a bezpečnost jen reflektuje nedostatky těchto 3 přístupů. Nevidí stát jako přirozenou strukturu společnosti ale jako model společnosti fungující pod určitým vzorcem (Jackson, 2004).

Většina kritických analytiků si klade hlavní otázku, jak se to má správně udělat. Zabývají se především odhalením ideologické základy tradičních přístupů, jak ekonomických, politických tak bezpečnostních, které jsou známé. Řešení problémů není explicitní součástí jejich výzkumného programu. Snaží se nabídnout širokou škálu argumentů proč se nejdříve zaměřit na nižší úroveň správy, a na strukturální rysy globálního systému a jeho reálných důsledků pro obyčejné lidi (Andersen, 2004).

Tři základní body kritické teorie:

- Pochopit problematičnost univerzálnosti státnosti
- Chápat ne-liberální instituce jako adaptaci na neoliberalní světový řád
- Zabývat se krizí humanitárnosti (Jackson, 2004).

Historie země¹

Nynější Somálsko je výsledkem sloučení dvou samostatně spravovaných kolonií: britského Somalilandu na severu a italského Somaliland na jihu. Obě kolonie byly obývány etnickými Somálci, kteří mohou být rovněž nalezeni v Džibuti (francouzský Somaliland), Keni a v části oblasti Ogaden v Etiopii. Většina Somálců jsou sunnitští muslimové, ale malá část populace je křesťanská. Na rozdíl od mnoha afrických zemí, jsou Somálci spojeni jedním společným jazykem. Kromě národního jazyka, je v Somálsku různými skupinami dále často používána arabština, angličtina a italština (Abibe, 1995).

Země somálského lidu, byla tisíce let v blízkosti starých civilizací a mezinárodního obchodu. Nachází se v tzv. Africkém rohu, vybíhajícím do indického oceánu. Somálské přístavy byly často navštěvovány obchodníky plujícími až do Indie. Tím pádem bylo pobřeží regionu hojně navštěvováno cizinci, zejména Araby a Peršany (Hassig, 2008).

Evropský zájem o Somálsko začíná v roce 1840, kdy Britové začnou využívat Adenského zálivu, na jižním pobřeží Arábie, jako zásobovací stanici pro lodě na cestě do Indie (Britton, 2003). Francie a Itálie, které potřebují podobné zásobovací stanoviště pro své lodě, začínají s výstavbou stanic na severu od somálských regionů. Francouzi především v Džibuti. Italové se posouvají o něco dále podél pobřeží do Eritreji. Opravdová evropská tahanice o Africké území začíná v roce 1880. V roce 1889 se přidává čtvrtý soupeř a to Menelik II, který je v témže roce zvolen etiopským císařem.

¹ Tato kapitola čerpá výhradně z publikace vydané OSN s názvem *Managing arms in peace processes: Somalia* a z webové stránky un.int

Francie a Británie, se po vyhocení situace a riziku ozbrojeného konfliktu dohodnou v roce 1888 na demarkační linii² a získávají tak malý podíl na pobřeží. Francouzský region kolem Džibuti se stává formálně známý jako Côte des Française Somalis³. To zůstává francouzskou kolonií až do osamostatnění jako Džibutská republika v roce 1977(cia.gov, 2013).

Britský vliv v pobřežní oblasti kolem měst Zaila a Berberu je formován v průběhu roku 1880 v řadě smluv, které slibují ochranu náčelníkům různých místních somálských klanů. Tento region se stane protektorátem pod názvem British Somaliland (Britton, 2003).

Francie a Velká Británie sice získala kontrolu nad dvěma hodnotnými úseky pobřeží, ale o zdaleka největší část Somálska vedly stále spory Itálie a Etiopie. Itálie vyhlásila protektorát podél pobřeží na východ kousek od britského Somalilandu. Itálie udržuje s Británií velmi dobré vztahy a výsledkem je vytvoření hranice mezi Somalilandem a italským Somálskem západně od Bender Cassim v roce 1884. Z počátku udržuje Itálie dobré vztahy i s Etiopií, což potvrdí společnou smlouvou o správě Eritrey. Ale vážná neshoda ohledně skutečného smyslu eritrejské smlouvy⁴ rychle naruší vztahy mezi Itálií a Etiopií. Od roku 1896 to mělo za následek války a drtivou porážku Italů u města Aduwa.

I když se tyto události týkaly pouze Eritrey, oslabení italské pozice mělo okamžitý dopad na dění v Somálsku. Želízkem v ohni se stal region Ogaden, který leží mezi Etiopií a pobřežní částí Somálska, kterou ovládají Italové. Po porážce u Aduwa nebyli Italové schopni udržet nadále svoji pozici a region tak připadl Etiopii. Výsledkem byla nová dohoda mezi velmocemi v rozmezí let 1896-7. Etiopii je ponechán region Ogaden

² odděluje dvě soupeřící strany nebo státy, často se užívá pro oddělení území, která spadají pod kontrolu různých zemí

³ francouzské pobřeží Somálců

⁴ Do této dohody Italové vložili klauzuli pouze v Italštině a díky ní pak vzniklo mezi Etiopií a Itálií mnoho rozbrojů. Díky této klauzuli získala Itálie kontrolu nad územím Eritrey

a také oblast známá jako Haud. Toto uspořádání⁵ vydrží až do roku 1920, kdy je narušeno agresivními manévry fašistické Itálie.

Po krátké období během druhé světové války, si somálský lid užil dočasné sjednocení díky italské okupaci regionu Ogaden v Etiopii a zabrání britského Somalilandu italskými jednotkami roku 1940. Násilné sjednocení Somálska bylo následně, v březnu roku 1941, odvráceno, kdy Británie porazila Itálii v oblasti Afrického rohu. Při podpisu mírové smlouvy v Paříži mezi Itálií a spojeneckými silami v roce 1947, se Itálie formálně vzdala svých afrických kolonií, včetně italského Somalilandu. Nicméně, v roce 1949 přijalo Valné shromáždění Organizace spojených národů, rezoluci č. 289, která v rámci mezinárodní poručenské soustavy vymezila Itálii jako správce dané oblasti. V roce 1950 začala Itálie oficiálně spravovat své bývalé kolonie, nyní známé jako svěřené území OSN - Somálsko, pro přechodné období deseti let.

První volby

Jako součást opatření vůči somálské nezávislosti před uplynutím tohoto mandátu, zorganizovala Itálie v roce 1959 všeobecné volby. Ve volbách zvítězil Somálský svaz mládeže (SYL), jehož vůdce, Seyyid Abdullah Issa, se stal předsedou vlády. Dne 1. července 1960 se ke svěřenému území připojil britský Somaliland, který dosáhl nezávislosti na Británii dne 26. června 1960 a tím byla vytvořena Somálská republika. Při sjednocení, byly sloučeny paralelní orgány státní správy, s panem Adenem Abdullahem Osmanem⁶ jako prezidentem země a Seyiddem Issaou ze SYL jako ministerským předsedou. Po jeho rané rezignaci, byl Seyidd Issa nahrazen, jako ministerský předseda, doktorem Abdirashidem Ali Shermarkem (také ze SYL) (Abibe, 1995).

První příznaky problémů, které by měly vážné dopady na stabilitu nové republiky, byly přítomné hned od začátku. Nová republika měla dva různé soudní systémy, různé měny, různé organizace a podmínky pro služby pro armádu, policii a státní úředníky. Vládní

⁵ velká část Somálců se tak stane obyvateli Etiopie

⁶ dříve prezident zákonodárského sboru britského Somalilandu

instituce, a to jak na centrální, tak na místní úrovni, byly různě organizované a měly různé pravomoci; systémy a sazby daní a cel byly odlišné, stejně jako vzdělávací systémy. Dále pak, byl britský Somaliland vymezen koloniální vládou na základě práv tamních klanů, svěřené území nikoli. Nicméně, tyto rozdíly somálská politická elita přehlížela a byla jednotná v úsilí o sjednocení všech Somálců v rámci jednoho státu⁷.

Období boje o moc

Stejně jako téměř všechny bezprostředně post-koloniální africké vlády, narazila první republikánská vláda Somálska na závažné překážky brzy po vyhlášení nezávislosti, díky intenzivnímu boji o moc mezi politickými elitami. V Somálsku se však intenzita politického boje rozrostla o rozměr silného nacionalismu a iredentismu⁸ post-koloniální vlády. Po sjednocení, Shermarkova vláda začala vytvářet silné nároky na části území svých sousedů, především v Keni a Etiopii. Tento akt odsoudily téměř všechny západní státy, a proto začala somálská vláda usilovat o podporu Sovětského svazu. V souvislosti se studenou válkou, se Moskva chtěla chytit příležitosti k vytvoření politicko-vojenských pozic ve strategické oblasti Afrického rohu (un.int, 2014).

Tak začala postupná expanze somálských ozbrojených sil do jiných států za přispěním masivního dovozu sovětských zbraní a vybavení. V letech 1964-1969 se národní bezpečnostní aparát zvýšil z 5000 policejních příslušníků na 12 000 osob stálé armády. V roce 1964 vypukly boje mezi Somálskem a Etiopií kvůli regionu Ogaden, zatímco napětí mezi Somálskem a ostatními sousedy, Keňou a Džibutskem, výrazně rostlo. V roce 1977, kdy Somálsko zahájilo Ogadenskou válku s Etiopií, síla somálských národních ozbrojených sil vzrostla na 37.000 osob, vybavených důmyslnými sovětskými zbraněmi, naváděcími systémy a námořními zbraňovými systémy. Poté (do konfliktu v roce 1992), počet somálských ozbrojených sil rostl, aby se ze Somálska stala

⁷ To včetně Somálců v Džibuti, Keni a Etiopii. Snaha o sjednocení všech Somálců později vedla k militarizaci regionu a dvou významným mezistátním válkám mezi Somálskem a Etiopií v roce 1964 a 1977 - 1978.

⁸ V obecné rovině termín iredenta označuje snahu menšiny o odtržení jejího území od státu, v němž žije, a jeho připojení ke státu vlastního národa

poměrně moderní bojová síla se širokou škálou základních a pokročilých zbraňových systémů (un.int, 2014).

Nástup generála Barre k moci

Dne 15. října 1969 byl při vojenském převratu zavražděn prezident Shermarke. O týden později, se generál major Mohammed Siad Barre, velitel národních ozbrojených sil, prohlašuje absolutním vládcem. V souladu s tradicí vojenských režimů, generál Barre nařídil zrušení somálské ústavy, rozpustil Národní shromáždění a na jeho místo dosadil vojenskou radu známou jako Nejvyšší revoluční rada (SRC). V roce 1970, generál Barre formálně vyhlásuje Somálsko socialistickým státem (Abibe, 1995).

V roce 1976, je SRC rozpuštěna a nahrazena Somálskou revoluční socialistickou stranou (SRSP), která plní funkci jediné politické strany v zemi a je brána jako předvoj začínající "revoluce lidí . " Přední členové SRC se stávají předsednictvem SRSP, s generálem Barre jako generálním tajemníkem.

S podporou Moskvy, se v Mogadišu prezident Barre snažil aplikovat zavedený sovětský model vládnutí, a sním přímo spjatý systém nomenklatury⁹. Barre si přizpůsobil sovětský model tak, aby vyhovoval jeho zájmům a specifickým podmínkám převládajícím v Somálsku. Na příklad, místo sovětské nomenklatury, generální tajemník Barre založil model nazvaný clanklatura, v němž příbuzní politicky věrní Barreho klanu byli jmenováni do vedoucích pozic v rámci občanské služby, ozbrojených sil, vědecké akademie, vědeckých ústavů, sociálních a občanských sdružení (un.int, 2014).

Díky momentální nepřítomnosti hlavních etnických nebo náboženských rozporů v Somálsku, se Barre uchýlil k manipulaci klanového systému ve svůj prospěch, jako součásti jeho celkové strategie k udržení politické dominance jeho režimu i přes prohlubující se krizi v zemi. Problémy v zemi a nesouhlas s režimem postupem času sílil, zvláště po porážce Somálska Etiopií v roce 1978. Barre se tak uchýlil ke strategii " rozděl a panuj ", která v 80. letech, vedla k několika státem řízených masových vražd

⁹ Nomenklatura je označení pro systém aplikovaný v totalitním režimu, kdy jmenování funkcionářů a pracovníků podléhá schválení stranickými orgány (více slovník cizích slov)

elit, které patřily mezi hlavní představitele opozičních klanů. V jednom takovém incidentu na pláži Jasiira v roce 1989, bylo nejméně čtyřicet sedm osob klanu Isaaqs, vyvečeno ze svých domovů uprostřed noci, chladnokrevně zastřeleno a dáno do masového hrobu. Mnoho dalších tisíc členů klanu Isaaqs, kteří prchali před Barreho vládou bylo zabito při bombardování vzdušnými silami (un.int, 2014).

Pokusy o převrat

Po této velké vlně násilí se v roce 1978 objevily pokusy o převrat v zemi¹⁰ vyvolaný členy somálské armády příslušících ke klanu Isaaq. Po následné vládní odvetě, vůdcové neúspěšného převratu uprchli nejprve do Etiopie a pak do Anglie, kde, v roce 1981, vytvořili hnutí odporu, tzn. Somálské národní hnutí (SNM), jehož cílem bylo svržení Barreho diktatury.

Nefungující státní správa, anarchie, Barreho autoritářský režim daly, vedle SNM, za vznik spoustě dalších organizovaných hnutí odporu, založených hlavně na severu Somálska. Partyzánské akce proti vládním zařízením a vládním představitelům značně zesílily, stejně tak jak Barreho represe, a to byl začátek cyklického střídání násilí v Somálsku (un.int, 2014).

Nicméně, vládní kampaň teroru, zaměřená proti povstalcům na severu, odhalila slabost Barreho armády a posloužila k organizaci opozičních skupin na jihu země, které se zbraní v ruce vytáhly do boje proti režimu. V roce 1989, se jižní opoziční skupiny sešly pod jednotnou politicko-vojenskou „střechou“, známou jako Jednotný somálský kongres (USC). V polovině roku 1990, politické a územní zisky opozičních sil, SNM na severu a USC na jihu, výrazně oslabily vládní a vojenskou moc generála Barreho.

Z územního hlediska, si stávající vláda udržela pouze hlavní město Mogadišu a přilehlá území. Od tohoto okamžiku se vláda, zoufale toužící po politické moci a kontrole, uchýlí k vyzbrojení „masy“ obyvatelstva, ke zpoždění nebo lépe zabránění pádu Mogadiša. Za tímto účelem Siad Barre spustil masivní distribuci zbraní a střeliva ze svých obrovských muničních skladů. Jeho snaha, ale utrpí vážnou trhlinu, když elitní složky Barreho armády zničí téměř celou infrastrukturu městské části Hawiye a tím

¹⁰ Tzv. coup d'état

vyprovokují násilné a smrtící povstání tamních obyvatel. V polovině ledna 1991 byl rozpad Somálska téměř dokončen a generál Barre a jeho stoupenci byli vyhnáni z Mogadiša.

Situace po pádu režimu

Kromě zničení, veškeré sociální infrastruktury, která v Mogadišu existovala, Barre a jeho prchající věrní, způsobili městu hlubokou psychologickou ránu. Zanechali za sebou obyvatelstvo města plné nenávisti a zloby.

Barreho odchod vytvořil v zemi naprosté politické vakuum. USC, který hrál hlavní roli v porážce Barreho armády v Mogadišu, se roztříštil do dvou hlavních frakcí, hned po sesazení generálovy vlády. V následném boji o nejvyšší politické příčky, figurují především dvě klíčové postavy, které spolu nesmiřitelně soupeřily, generál Mohamed Farah Aideed a Ali Mahdi - popisovaný jako „nejbohatší Mogadišský podnikatel“ (Abibe, 1995).

Ve výsledné konfrontaci v Mogadišu, městu, které bylo poseté „více než 500 tisíci zbraněmi“ (Newman, 2010), opuštěné bývalou somálskou armádou, během vrcholu občanské války v lednu 1992 se dva přední uchazeči o vládu obrátili ke svým klanům, pro masovou podporu. V této fázi boje o moc mezi těmito dvěma někdejšími spojenci, byla v listopadu a prosinci 1992 zpusťována rozsáhlá oblast města a zmařeno více než 30,000 životů. Tento akt byl oběma aktéry vysvětlován, jako jediná možnost jak se vyhnout občanské válce.

Počet zainteresovaných klanů, frakcí a hrůza, kterou společně rozpoutali, představila světu Somálsko jako místo, kde byl život doslova odporný, brutální a žalostně krátký. Tisíce Somálců zemřelo díky násilí v režii konkurenčních válečníků hladem. Sucho v roce 1992 v kombinaci s tažením somálských „warlordů“, bylo popisováno jako největší humanitární krize na světě. Na rozdíl od předchozích humanitárních krizí, které byly omezeny jen na určité části země, byla tato krize celostátní, včetně hlavního města Mogadišu. Tak vážný a rozšířený byl hladomor, že do poloviny roku 1992 Mezinárodní výbor Červeného kříže odhadoval, že podvýživa postihovala 95 procent celé populace a 70 procent trpělo dokonce následky trvalé těžké podvýživy (un.int, 2014).

Od září 1992 ICRC odhadoval, že 1,5 milionu Somálců bylo ohroženo hladomorem, zatímco jiné údaje ukázaly, že 1,05 milionu Somálců uprchlo ze země, aby se hladomoru vyhnuli. Jednoduše řečeno, měsíc po Barreho svržení, kombinace občanské války a hladomoru učinila ze Somálska hřbitov pro živé mrtvé.

Zatímco světové vlády debatovaly o somálské tragédii, jako ji přinesla světová média, humanitární organizace (HROs) se vydala do Somálska na záchrannou misi. Nicméně, snahy této organizace byly brzy ochromeny velikostí lidského utrpení a naprostého bezpráví v zemi. Somálsko tak bylo uvrženo do začarovaného kruhu hladu a násilí. Humanitární pomoc byla velmi omezená, ale byla také zprostředkovávána tak pomalu a nedostatečně, že se stala kontraproduktivní díky četným bojům o dodávané jídlo mezi soupeřícími frakcemi (Šimon, 2010).

V této fázi byl dostatek potravin v Somálsku brán jako ukazatel bohatství a moci. Obchodníci kradli jídlo, aby je pak mohli prodávat za vysokou cenu, válečníci kradli jídlo, aby mohli krmit své armády, obyčejní lidé vlastníci automatické pušky se snažili ukořistit jídlo pro své rodiny. Chaos a celkový nedostatek dávek měl za následek nahodilé a nerovnoměrné rozložení potravin mezi soupeřící klany což mělo za následek ještě větší prohloubení krize mezi klany. Díky naprosté absenci koordinované distribuce potravin Somálcům, začal počet úmrtí hladem převyšovat válečné oběti.

Politickým úkolem mezinárodních společenství tak bylo prolomit začarovaný kruh, aby bylo možné obnovit naději na záchranu Somálska. Tato iniciativa se, ale nesečkala s pochopením mezi elitou země.

Hlavní činitelé stojící za neschopností Somálska o jednotu

Jak nadpis napovídá, v následující kapitole budou představeni hlavní činitelé a příčiny v neúspěšném pokusu a sjednocení státu. V rámci interních faktorů si přiblížíme, jak funguje a jak je rozdělena klanová společnost v Somálsku, vymezíme si pojem warlordi a warmongeri, a nahlédneme mezi externí aktéry konfliktu, který trvá přes 20 let. Na závěr toho tematického bloku zmiňuji i aktuální problém pirátství, který se podle mého mínění na nestabilitě v zemi, ať už v menší nebo větší míře podílí (un.int, 2014)

Somálsko bylo bez vlády po více než 15 let po svržení režimu Siad Barre v roce 1991. Během tohoto období, došlo v Somálsku k mnoha incidentům, které silně narušily životní podmínky Somálců a také to znamenalo zhoršení vztahů se sousedními zeměmi. V létě roku 1991, propukly boje mezi stoupenci různých klanových frakcí, kteří bojovali o kontrolu nad zemí. Krvavý konflikt změnil hlavním město Mogadišu, na místo chaosu a násilí. Frakce se snažili řídit ekonomicky strategické oblasti, jako jsou letiště a přístavy dále pak dohlíželi na veškerou úrodnou půdu. Spokojeni s obrovskou vojenskou převahou nad tradičně znevýhodněnými a opovrhovanými zemědělci v údolí Jubba, obsadily klany tamní zemědělskou půdu bez většího odporu. Chaos v somálské "obilnici" byl přímo zodpovědný za hladomor, ke kterému došlo v roce 1992. Mnoho lidí zemřelo, zatímco 800.000 obyvatel si muselo hledat útočiště v sousedních zemích (Griffith, 2003). Výsledná katastrofa měla být impulsem pro spatně koordinovanou humanitární misi UN. Po neúspěchu obou humanitárních misí a pokusu o znovu vybudování státu, který následoval, opustily síly OSN Somálsko, v březnu 1995(un.int, 2014).

Násilí sice pokračovalo, ale naštěstí se konflikt přestal stupňovat. Ve skutečnosti, začaly některé oblasti jižního Somálska experimentovat s alternativními způsoby obnovy společnosti, a to prostřednictvím islámského práva. Tribunály prosazující islámské právo Šaría¹¹ se začaly objevovat v severním Mogadišu. Šaría je západními státy vnímána velmi špatně, zejména kvůli událostem v Nigérii, Súdánu a Indonésii, kde docházelo k porušování lidských práv a nelidským trestům (un.int, 2014).

¹¹ Šaría je založená na výkladu islámských náboženských textů, které představují soubor Božích pravidel, ze své podstaty svatý a neměnný (Potměšil, 2012)

Během roku 1990, bylo několik světových mírových konferencí přímo zaměřeno na ukončení válčení v Somálsku. Bohužel, byly velmi neúspěšné. Nicméně, mírová konference konající se v Džibuti v roce 2000, vyvolala mezinárodní vlnu optimismu, když byl vytvořen tříletý plán pro stabilizaci Somálska. Triumfem mírové konference bylo vytvoření somálské přechodné národní vlády (TNG). Bohužel, optimismus byl předčasný. Autorita TNG byla nedostatečná, nová vláda musela čelit konstantní opozici a nebyla proto nikdy schopna vládnout efektivně (Šimon, 2010).

Další z řady mírových rozhovorů začaly v roce 2002. Jednání se zúčastnilo 365 somálských delegátů. V říjnu 2004, byl Abdullah Yusuf Ahmed zvolen prozatímní prezident na období pěti let. Jeho nová vláda (TFG) působila v Keni, protože většina území Somálska, zejména pak Mogadišu, bylo nebezpečné. V červenci 2005, se nová vláda přestěhovala do somálských měst Baidoa a Jowharu v západním Somálsku. Brzy po přemístění, byla TFG sužována vnitřními spory. Konkrétně, byl prezident na kordy s některými z vůdců válečníků a vládními úředníky nad tím, kam by měla sahat jeho pravomoc. Prezident a předseda vlády, Ali Mohammed Gedi, byly proti stěhování do Mogadiša, kvůli bezpečnostním problémům a, jako výsledek, se usadili v městě Baidoa. Předseda parlamentu, Sharif Adan, a někteří vládní úředníci chtěli, aby byla vláda ustanovena v Mogadišu a navíc vůdci ozbrojených frakcí neuznali TFG jako legitimní subjekt a slíbili, že ji zničí. Zatímco se zúčastněné strany přely, další protivládní skupina byla pomalu na vzestupu: Svaz islámských soudů (ICU) (Emathe, 2006).

ICU vstoupila do boje o moc a přemístila své válečníky do Mogadiša v červnu 2006. ICU byla napojena na fundamentalistickou somálskou skupinu, al-Itihad al-Islamiya (AIAI nebo "islámská jednota"), která měla vazbu na al-Káidu. Americké zpravodajské služby uvedly, že al-Káida používá Somálsko jako regionální operační základnu, kde se mimo jiné uskutečnily přípravy na bombardování velvyslanectví v Keni a Tanzanii v roce 1998 (Philips, 2002). Somálská politická elita byla tedy rozdělena na dva protichůdné tábory: mezinárodně uznávanou vládu a agresivní silně islamistický ICU. Po prohraných bojích na konci roku 2006 byla ICU rozpuštěna, někteří následníci hnutí uprchli a ti kteří zůstali vytvořili hnutí aš-Šabáb (Hnutí mladých bojovníků), které usiluje o sjednocení Somálska jako čistě islámského státu (Emathe, 2006)..

Somálská klanová společnost¹²

Somálci nejsou unitární lidé, ale spíše seskupení široké škály klanů, které liší jazykové rozdíly a klanové konflikty. Somálský klanový systém má dvě hlavní linie, Samale a Sab, které se dále dělí do šesti hlavních klanů: Digil, Rahanweyn, Darod, Hawiye, Issaq a Dir. Digil a Rahanweyn patří do linie Sab, zatímco Darod, Hawiye, Issaq a Dir patří do Samale. I když klany nejsou striktně územně definovány, mají ale tendenci zaujímat odlišné zeměpisné polohy (Issaq a Dir na severu, Digil a Rahanweyn v zemědělských oblastech na jihu; Hawiye v místě a okolí Mogadishu a zástupce klanu Darod můžeme nalézt, jak na jihu, tak na severu (viz obrázek přílohy č.1). Rozdílnost mezi Sab a Samale se odráží v základním kontrastu mezi kočovným pastevectvím (nomádi) u Samale a farmařením na vlastním poli u Sab. Pro Somálce je název Sab brán jako velmi hanlivý. Stejně jako např. ve Rwandě, kde se Tutsi považují za nadřazené Hutuům, v Somálsku se Samale považují za lepší než Sab, kteří se stali závislí na zemědělství a jsou ochotni přijímat cizince do svých klanů (Lewis, 2002).

Klanové vazby v Somálsku jsou velmi silné. Člověk je nejdříve odpovědný bohu, potom svému klanu, své rodině a až na posledním místě jsou státní instituce a stát. Tento vzorec chování je u somálského lidu hluboce zakořeněn a je tak velmi nesnadné zavést jakýkoli model centrálního řízení, aniž by nevznikly nepokoje.

Rozbroje mezi klany

Od vyhlášení nezávislosti v roce 1960, bylo Somálsko ovládáno převážně členy klanu Darod. První prezident Somálska, Aadan Abdallah Usmaan, byl ale z klanu Hawiye. Vládl Somálsku sedm let a byl poražen v červenci 1967 ve všeobecných volbách bývalým premiérem, Abdirashidem Ali Shermaarkem. Prezident Shermaarke byl z klanu Darod. Jeho vláda byla charakterizována velkou korupcí a kmenovým nepotismem¹³, to ještě více podnítilo rostoucí nespokojenost u populace. Po atentátu na Shermaarka, premiér, Mahammad Ibrahim Egal, který byl během tohoto incidentu ze

¹² jednotlivá území obsazené klany – více obrázek č.1, oddíl přílohy

¹³ nepotismus - systém obsazování funkcí, v němž jsou preferováni příbuzní (*Velký sociologický slovník, 1996*)

země, se rychle vrátil, aby zařídil výběr nového prezidenta (opět se mělo jednat o člena klanu Darod). Někteří vládní úředníci a armádní činitelé byli velmi nespokojení s premiérovou volbou, protože byli přesvědčeni, že nový prezident špatnou situaci ve státu ještě zhorší. Dne 21. října 1969 armáda provedla převrat a sesadila civilní vládu. Tehdejší velitel armády, generálmajor Siad Barre, byl jmenován jako předseda, a to navzdory skutečnosti, že i on byl z klanu Darod. Klan Darod se tak udržel u moci dalších 30 let, během kterých, tvrdě trestal veškeré pokusy o podkopání autority ze stran ostatních klanů (Emathe, 2006).

Hlavním odpůrcem klanu Darod byl klan Hawiye, a právě mezi těmito dvěma klany docházelo od roku 1961 k rozbrojům. V roce 1991, kdy byl režim Siada Barre sesazen, dostali se k moci 3 hlavní frakce:

1. Somálské národní hnutí (SNM, převážně členové klanu Issaq)
2. Somálské vlastenecké hnutí (SPM, převážně členové klanu Ogaden a klanu Darod)
3. Sjedenocný somálský kongres (USC, převážně členové klanu Hawiye)

USC hrál důležitější roli při svržení Barreho režimu než ostatní dvě frakce, a proto si klan Hawiye nárokoval právo o vedoucí úlohu v Somálsku. Poté, co nedošlo mezi frakcemi k dohodě na tom, jak si moc rozdělit, vypukly boje mezi členy klanu Hawiye, které vedly k tomu, že Somálsko zůstalo bez ústřední vlády po dobu více než 15 let (Emathe, 2006).

V říjnu 2004, po dvou letech mírových rozhovorů v Keni, byla v Somálsku vytvořena TFG (Somálská prozatímní vláda) a Abdulahi Yusuf (další člen klanu Darod), byl zvolen prezidentem. Tento krok byl velmi těžce vnímán členy klanu Hawiye. Tvrdili, že klan Darod, vládl v Somálsku dost dlouho a nic dobrého to nepřineslo. Věřili proto, že na ně měla přijít řada. To je vesměs bráno jako hlavní důvod, proč TFG nebylo povoleno přesídlit do hlavního města Mogadišu. Mogadišu je ovládáno především, klanem Hawiye, který si na území dělá výsadní nárok. Tento fakt, je jedním z hlavních problémů, bránící Somálsku k vytvoření jednotného státu (Emathe, 2006).

Warlordi

Jak jsem poukázal v předešlé části je Somálsko pohlceno přemírou válek klanů a různých frakcí. Ale to nemusí být nezbytně výsledkem pádu Barreho režimu. Konflikty v Somálsku byly již od získání nezávislosti. Někteří odborníci s tímto hodnocením souhlasí a jsou toho názoru, že problémy v Somálsku jsou způsobeny především warlordy¹⁴ (Marchal, 2007).

Warlordismus se dostal do popředí po pádu Barreho režimu v roce 1991. Ihned po jeho pádu, šíření anarchie a bojů nabralo na intenzitě. Vůdci frakcí soustředil svůj hněv proti nepřátelským klanům v boji o nadvládu a přežití. Warlordi, kteří si osvojili partyzánský způsob boje, rychle získali kontrolu nad městy, přístavy a letišti. Na dobytém území byla téměř úplně zničena veškerá infrastruktura. Navíc bylo Somálsko zrovna uprostřed období dlouhotrvajícího sucha a vyschly tak studny i většina řek (Adam, 1992).

Když se mírové síly OSN pokusily zmírnit utrpení, warlordi znemožnili jejich pokusy o distribuci potravin a pomoci. Až do června 2006 warlordi a jejich soukromé milice dál podkopávali úsilí zmírnit nepokoje v zemi prostřednictvím vytvoření efektivní národní vlády. Většina warlordů neměla ani ideologii, ani žádný politický program. Byli obvykle motivováni pouze touhou po penězích a válečné kořisti. Jednotlivé zkonfiskované rezidence bývaly používány jako sklady zabaveného majetku, jakožto i zbraní a místo obchodu s drogami. Warlordismus byl v té době v Somálsku brán jako úspěšný podnikatelský záměr - zdroj příjmů a zaměstnanosti (Hansen, 2003).

Ozbrojené milice jsou zodpovědné za smrt tisíců nevinných lidí, a warlordi nesou hlavní odpovědnost za utrpení lidí. Prvních pár warlordů, kteří se dostali k moci hned po pádu režimu diktátora Mohameda Siada Barreho si přisli na obrovské bohatství. V důsledku toho jejich počet několikanásobně vzrostl v několika následujících letech. Vedli úspěšné podniky "mafiánského stylu". Peníze jim umožnily získat velké množství následovníků, kteří jim byli vděční za možnost pracovat a vydělat si peníze. Warlordi si tak vydobyli značnou loajalitu (Marchal, 2007).

¹⁴ mocní velitelé válečných frakcí

Vymýcení warlordismu bude velmi obtížné. Tento proces bude ještě složitější, pokud do toho budou zasahovat zahraniční vlády, a to zejména ty, které touží po tom, aby moc zůstala v rukou warlordů. Jako příklad může sloužit situace na počátku roku 1990, kdy Somálci sami odmítli pomoc mezinárodního společenství. Od té doby se toho změnilo pouze málo. Mnoho Somálců zůstává skeptických k vnější pomoci. Přesto, pokud jde o řešení společenských neduhů, má mezinárodní společenství zdroje a schopnosti k řešení hlavních somálských problémů. Je zřejmé, že situace v Somálsku je dynamická. V poslední době se síla warlordů výrazně snížila (Hansen, 2003 a Shiil, 2011)).

Warmongers (podněcovatelé konfliktů)

Většina somálských warlordů byli vojenští důstojníci ve vládě Siada Barre. V dnešní době to jsou jednoduše bojovníci, kteří mají malé, nebo žádné propojení s vnějším světem. V důsledku toho se jim nedostává žádné externí podpory. Během občanské války po pádu Siada Barre, se warlordi museli obrátit na svoje nejbližší partnery, tzv. warmondery aby jim zajistili spojení s vnějším světem. Jednalo se o spojení v rámci financování a obchodu. Warmongeři tak začali představovat spojitost moci a vlivu. Pravděpodobně se stali i nejsilnějším subjektem v Somálsku. Místo warlordů, řídili drtivou většinu ziskových aktivity. Spravovali především plantáže a výběr daní z námořních přístavů a letišť. Mezi další doplňkové podnikání patřil obchod s drogami a se zbraněmi (Kaahin, 2012).

Warmongeři sloužili jako prostředníci mezi warlordy a vnějším světem především za účelem navázání kontaktů se zahraničními firmami. Téměř deset využívali warmongeři absenci vlády a složek správy tím, že platili daně přímo warlordům výměnou za ochranu. Počátkem roku 1999 se nicméně rozhodli rozvázat s warlordy „smlouvu o ochraně“ a raději se obrátili k militantnímu rameni Svazu islámských soudů. Warlordi tak nebyli schopni platit dál své vojáky. Ztráta primárního zdroje financí výrazně změnila poměr sil v Somálsku a značně tak oslabilu pozici warlordů (Marchal, 2007).

Pirátství

Adenský záliv a vody při somálském pobřeží patří mezi námořní oblasti s největším počtem obchodních lodí na světě. Každý rok propluje přes Suezský průplav na 16000

obchodních lodí. V roce 2003, se u pobřeží Somálska a v Adenském zálivu objevil nový fenomén. Dopravní lodě a rybářská plavidla začala být napadána piráty. Přepravní společnosti začaly mít obavy, když piráti zaměřili své útoky na obchodní lodě. Mezi lety 2005-2007 jsme mohli být svědky nebývale vysoké úrovně aktivity pirátů v Adenském zálivu, s více než 80 zaznamenanými útoky na lodě (Lucas, 2013).

V reakci na to přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci 1816 a později v roce 2008 rezoluci Rady bezpečnosti OSN 1838, která vyzývá mezinárodní společenství, aby se aktivně účastnilo ochrany a tvorby bezpečnosti v Adenském zálivu a u pobřeží Somálska. Speciální jednotka OSN (CTF-150), která měla původně za úkol podílet se na válce proti terorismu, obdržela rozšířený mandát pomáhat lodím proplouvajícím Adenským zálivem proti pirátům (Sorensen, 2008).

V roce 2007 Francie převzala iniciativu provozu programu Alycon s cílem chránit Světový potravinový program (WFP). Program Alycon byl v prosinci 2008 nahrazen operací EU NAVFOR, Somálská operace Atalanta. Mezinárodní společenství koordinuje i další vojenské operace a prozkoumává právní možnosti řešení pirátství u pobřeží Somálska, aby se únosy lodí a námořních posádek nerozšířily v celém Indickém oceánu. Vláda Puntlandu údajně schválila protiteroristický zákon v červenci loňského roku (amnesty.org, 2011).

Nicméně, je více než zřejmé, že se somálským pirátstvím nejde úspěšně bojovat pouze vojenskými prostředky. Systematické pirátství, do kterého somálské pirátství bezesporu patří, nelze zastavit pouze tím, že se zaměříte na ničení pirátských lodí. V dávných dobách, stejně jako dnes, bylo pirátství trvale zastaveno, jen když bylo k problému přistupováno z více úhlů (Lucas, 2013).

Dokud bude pirátství zůstat lukrativním byznysem, bude vždy existovat. Navíc je velmi obtížné bojovat s pirátstvím v tak nestabilním státu jako je právě Somálsko. Politická situace v Somálsku je zoufalá, a je těžké rozluštit spojení mezi různými regiony, stejně tak jako pochopit složitý rodový systém. Proti pirátství lze skutečně nejlépe bojovat kombinací prostředků, bude tedy potřeba, aby byly některé akce učiněny přímo na břehu. To nemusí nutně znamenat, rozmístění vojenských jednotek v oblasti,

ale bude potřeba, aby mezinárodní společenství vyvinulo politický tlak na vládu a začalo se Somálskem spolupracovat v dlouhodobém horizontu.

I když je somálské pirátství hrozbou pro lodní průmysl a silně narušuje pořádek v mezinárodních vodách, skupina, která ztrácí touto aktivitou nejvíce je právě somálský lid. Časté Pirátské útoky na WFP jen přidávají na humanitární krizi v Somálsku. Kromě běžných plavidel proplouvajících Adenským zálivem často lodě přepravují vysoce citlivé zboží, jako je ropa a chemikálie. Vzhledem k současné vzrůstající tendenci používání násilí, je to vážná hrozba pro životní prostředí kolem Perského zálivu (Sorensen, 2008). Navíc je pirátství ve velké míře podporováno samotnými občany a bude proto velmi těžké, ba úplně nemožné se ho zbavit.

SPECIFIKA ZEMĚ

Oficiální název: Somálská demokratická republika

Počet obyvatel: 9,6 mil.

Hustota na km²: 15,1 obyvatel

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 4 mil.

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva: 3,2 %

Národnostní složení: Somálcii 85 % (Daarood, Hawiye, Dir, Isaaq, Murile, Garre, Shiikhaal, Madhibaan, Yibro iyo Ciise Jabuuti) a další 15 % (včetně Arabů 30 000)

Náboženské složení: islám (99,9 %), křesťanství (0,1 %)

Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky: somálština (oficiální), arabština, italština, angličtina

Na základě faktických skutečností je severní Somálsko rozděleno mezi částečně autonomní státy Puntland, Somaliland, Galmudug a Maakhir.

Hlavní město: Mogadishu (World Factbook, 2013)

Somálsko jako zhroucený stát analýza vybraných indexů

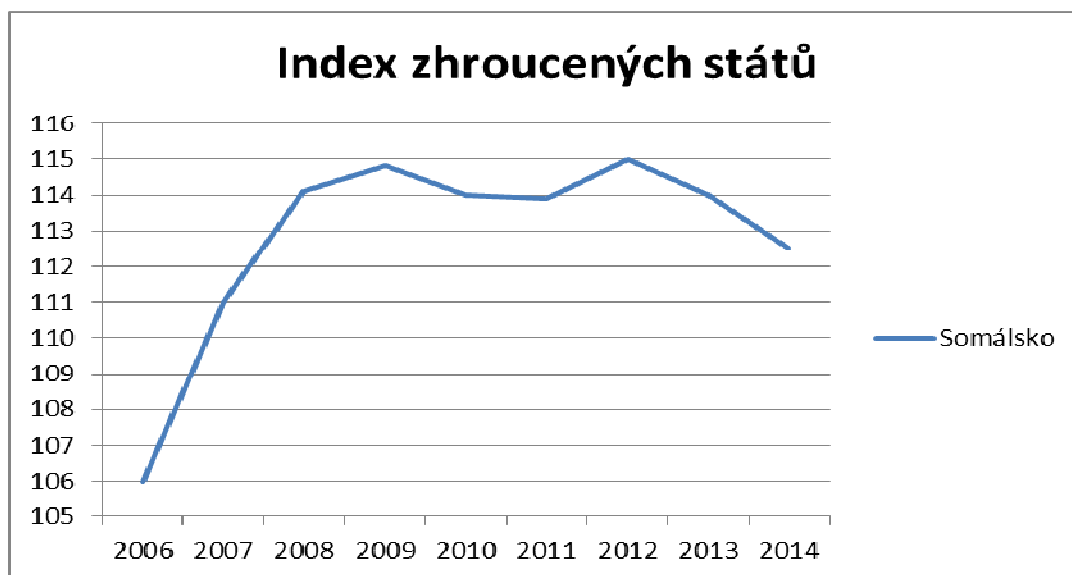
Slabé a zhroucené státy představují výzvu pro mezinárodní společenství již dlouhá léta. V dnešním světě vysoce globalizované ekonomiky, informačních systémů a zdánlivé bezpečnosti, mohou mít problémy spojené se zhrouceným státem vážné důsledky nejen pro tento stát a jeho obyvatele, ale i pro své sousedy a ostatními státy po celém světě.

Index zhroucených států (FSI)¹⁵, vytvořil FfP (Fund for peace) a je rozhodujícím nástrojem při identifikaci celkového selhání státu. Silnou stránkou tohoto indexu je schopnost vměstnat značné množství informací do formy, která je relevantní, lehce stravitelná a informativní. Organizace Fund for peace shromažďuje tisíce zpráv a informací z celého světa, zahrnující sociální, ekonomické a politické tlaky, kterým čelí každá ze 178 zkoumaných zemí. FSI vychází z analytické platformy Conflict Assessment System Tool (CAST), která je založena na komplexní analýze dat ze tří

¹⁵ více na <http://global.fundforpeace.org/>

základních zdrojů a podrobena kritickému přezkoumání k získání konečného skóre (statesindex.org, 2014).

Graf č.1, Index zhroucených států (FSI)

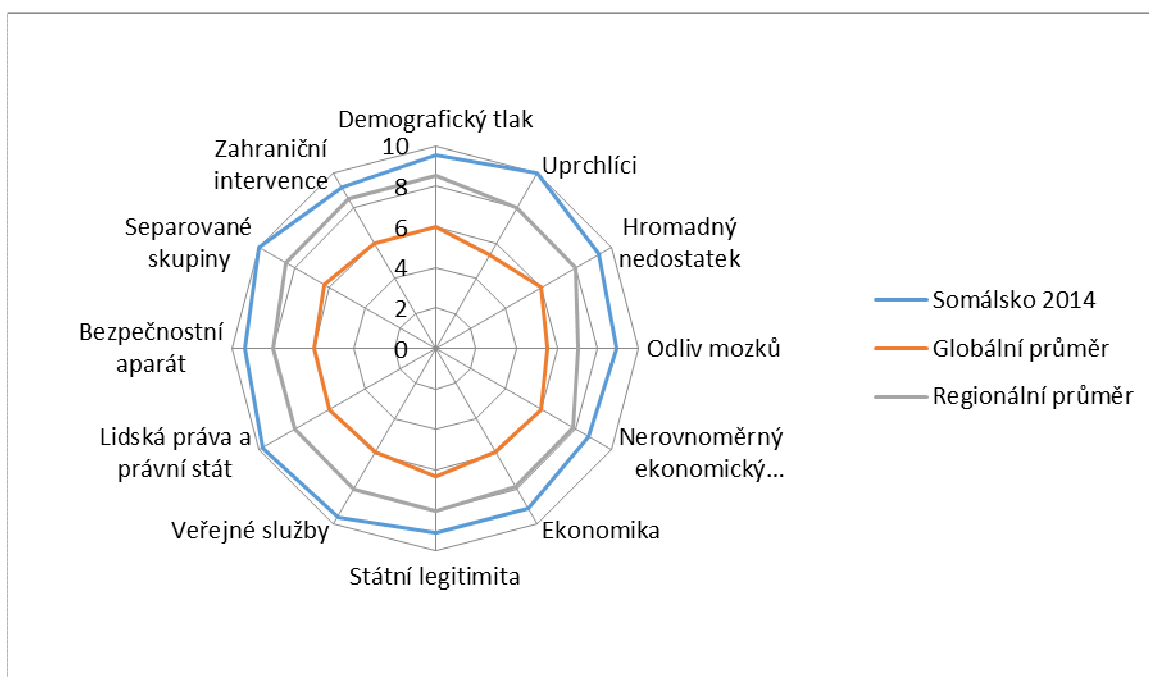
Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (FfP, 2014).

Z grafu je jasně vidět narůstající tendence od roku 2006, to bylo především způsobeno absencí legitimní vlády, rozdělením oblasti Somálska na několik částí, nejednotou v rozhodování a častými válkami převážně na území centrálního Somálska (Jih země).

V roce 2014, se vůbec poprvé od roku 2008, Somálsko neumístilo na vrcholu indexu. Zlepšilo tak své skóre z loňského roku a pokračuje tak v pozitivně nastoleném trendu. V lednu 2013 navíc Spojené státy uznaly vládu Somálska (poprvé od roku 1991) a připravily tak půdu pro Radu bezpečnosti OSN, v projednávání otázky částečného zrušení embarga na vývoz zbraní. Mezi lety 2010-2011 došlo k rozkolu mezi prezidentem a premiérem což mělo za následek dočasnou nestabilitu v zemi, která se v indexu projevuje v roce 2012. Během tohoto období došlo také k poklesu útoků pirátů a vzrůstu útoků teroristické organizace al-Šabáb. Vzhledem k intervenci OSN, díky které museli jednotky al-Šabáb opustit většinu svých držav se situace zase umírnila. Nicméně některé oblasti v zemi zůstávají stále jedněmi z nejvíce nebezpečných na světě (Haken a Messner, 2014).

Bez ohledu na tyto skutečnosti učinilo Somálsko obrovský krok kupředu a je velice pravděpodobné, že se Somálsko bude zlepšovat i v příštích letech.

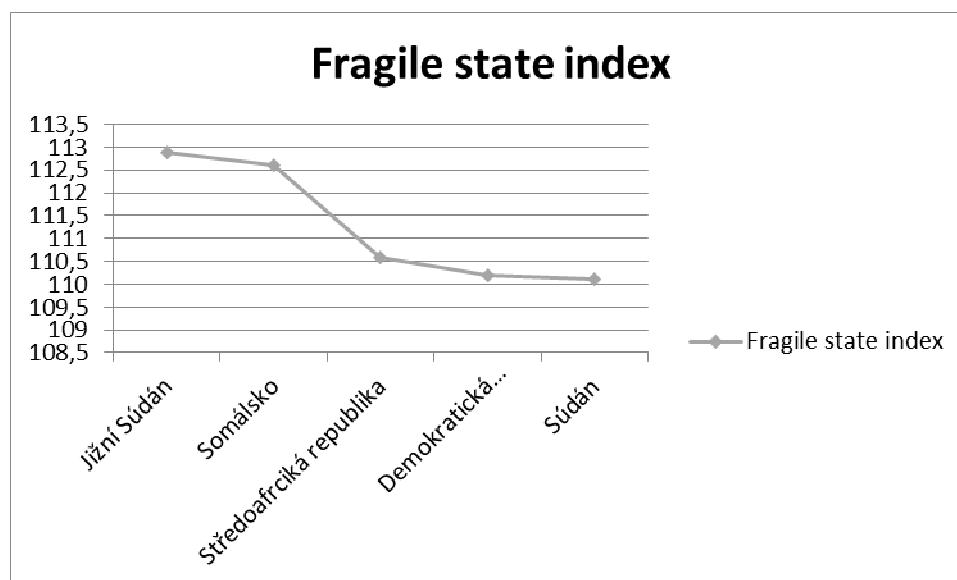
Graf č.2, Srovnání jednotlivých indikátorů indexu

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (FFP, 2014).

Výše uvedený graf poskytuje další vizualizaci jednotlivých ukazatelů indexu, ve srovnání s průměrem ve všech zemích světa a průměrem ostatních zemí v tomto regionu. Z grafu je jasně vidět negativní dominance Somálska v regionu, především v bodech uprchlíci, separované skupiny a lidská práva. Tento diagram jen dokazuje špatnou situaci v Somálsku a nutnost jejího neprodleného řešení.

Graf č.3, Index křehkosti státu v roce 2014 v porovnání s ostatními zhroucenými státy

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (FfP, 2014).

Jižní Súdán debutoval v indexu v roce 2012, po získání nezávislosti v druhé polovině roku 2011. V roce 2014 se dostal poprvé přes Somálsko na vrchol indexu, které se, ale umístilo hned na 2. místě. Jak již bylo uvedeno v předchozím grafu, toto sesazení z pomyslného vrcholu nic neznamená, protože se Somálsko i nadále potýká s neefektivní vládou, potlačování lidských práv, vzpourami frakcí, zločinností a nerovnoměrným ekonomickým rozvojem¹⁶.

Soudní systém v Somalilandu a Puntlandu

Po obecném zhodnocení Somálska pomocí indexu zhroucených států v následující kapitole přiblížím funkčnost soudního systému v regionech Puntland a Somaliland. Stav

¹⁶ Graf č.9 oddíl přílohy se podrobněji věnuje jednotlivým složkám FSI v hodnocených zemích z grafu č.3

soudního aparátu je zde na vyšší úrovni než v centrálním Somálsku, nicméně je zde stále obrovský prostor pro zlepšení. V této sekci jsem čerpal téměř výhradně ze zprávy *Stateless justice in Somalia* vydané doktorem Andre Le Sagem v roce 2005 a z webové stránky somalilandlaw.com.

Somaliland

Stejně jako v celém Somálsku byl formální soudní systém v Somalilandu zcela zničen během občanské války. V roce 1993, se na klanové konferenci v Boromě rozhodlo, že by rekonstrukce právního systému měla začít ustavení soudního systému založeného na zákonech a ustanoveních platných před vojenským převratem v roce 1969.

V roce 1997, tak byla vytvořena prozatímní ústava. V této ústavě, která byla nakonec ratifikována veřejným referendem v roce 2001, se uvádí, že všechny zákony v Somalilandu budou vycházet z práva Shari'a, a že jakýkoliv stávající zákon, který je v rozporu s právem Shari'a bude prohlášen za neplatný. Dále byl vytvořen třístupňový soudní systém, včetně nejvyššího soudu, odvolacích soudů, krajských a okresních soudů.

To znamená, že právní řád Somalilandu se skládá z rozporuplné směsi zákonů a postupů čerpané z britského zvykového práva, italského občanského práva, stejně jako práva šaría a zákonů uplatňovaných vládnoucími klany před vojenským převratem. Díky této situaci je výklad právních předpisů nejednotný a vysoce subjektivní. Nedostačující je i odborně vyškolený personál, včetně soudců, právníků, úředníků; omezený je počet funkčních soudů v celém regionu; pravidelné ovlivňování soudů ze stran politiků a vlivných zástupců klanů, což vede k nedostatku soudní nezávislosti a v neposlední řadě nedostatek veřejného povědomí o úloze a fungování soudnictví (Le Sage, 2005).

Puntland

Při svém vzniku v roce 1998, obnovil Puntland soudní systém založený na spisu O právu na soudnictví, přijatý Národním shromážděním Somálska v roce 1962. Podle tohoto spisu, zákony a předpisy právně platné od předchozí vlády prozatímně zůstávají v platnosti, dokud nebudou nahrazeny novými právními předpisy (Somalian Judicial System, 2014). Stejně jako jinde v Somálsku, to znamenalo, že se soudní systém Puntlandu bude zpočátku skládat ze tří úrovní: Nejvyššího soudu v hlavním městě Garowe, odvolacích soudů v každém regionu, a soudů prvního stupně, na regionální a okresní úrovni. Kromě toho, byl ustanoven samostatný a nezávislý ústavní soud.

Listina dále uvádí, že státní zájmy jsou zprostředkovány:

- Ministerstvem spravedlnosti a náboženských záležitostí, které dohlíží i státnímu zastupitelství
- Vyšší soudní radou, která je zodpovědná za jmenování a odvolávání soudců
- Úřadem generálního prokurátora (Somalian Judicial System, 2014)

Nicméně v dubnu 1999, parlament přijal zákon č. 2, který zjednodušil strukturu soudnictví tím, že nahradil krajské a okresní soudy jediným soudem první instance, který řeší civilní i trestní případy. V Puntlandu tak nyní existuje sedm soudů, včetně nejvyššího soudu v Garowe, třech odvolacích soudů v krajských městech Garowe, Bosaso a Galkayo, a třech soudů první instance ve stejných městech.

Venkovské oblasti jsou obsluhovány velkým množstvím smírčích soudců, kteří jsou pověřeni urovnat drobné občanskoprávní spory. Podle vyhlášky z roku 1962, se právo šaría používá pro případy týkající se manželství, rozvodu, dědictví, atd.

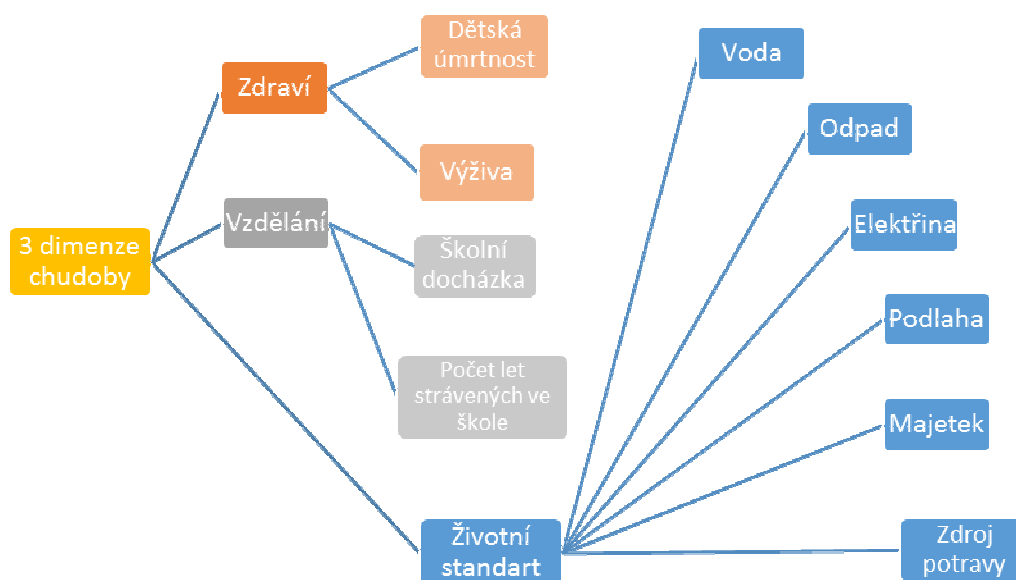
Podle odhadů provedených v roce 2003, slouží v Puntlandu v dnešní době pouze 45. Z nich přibližně 18 (asi 40 procent) má vysokoškolské vzdělání v sekulárním právu nebo právu šaría. Zbytek soudců obecně má "tradiční" nebo "neformální" kvalifikaci, včetně

lokálně získaných znalostí práva šaría a zkušenosti získaných působením v soudním systému předchází somálské vlády (Le Sage, 2005).

Analýza regionů Somálska podle Vícenásobného indexu chudoby (MPI)

Globální multidimenzionální (vícenásobný) index chudoby (MPI) je mezinárodní měřítko chudoby používané ve více než 100 rozvojových zemí. Tato metoda doplňuje tradiční měření chudoby na základě příjmů per capita tím, že v měření bere ohled na více složek, jako je vzdělání, zdraví a životní úroveň (ophi.org.uk, 2014).

Graf č.4, Tři hlavní Dimenze MPI

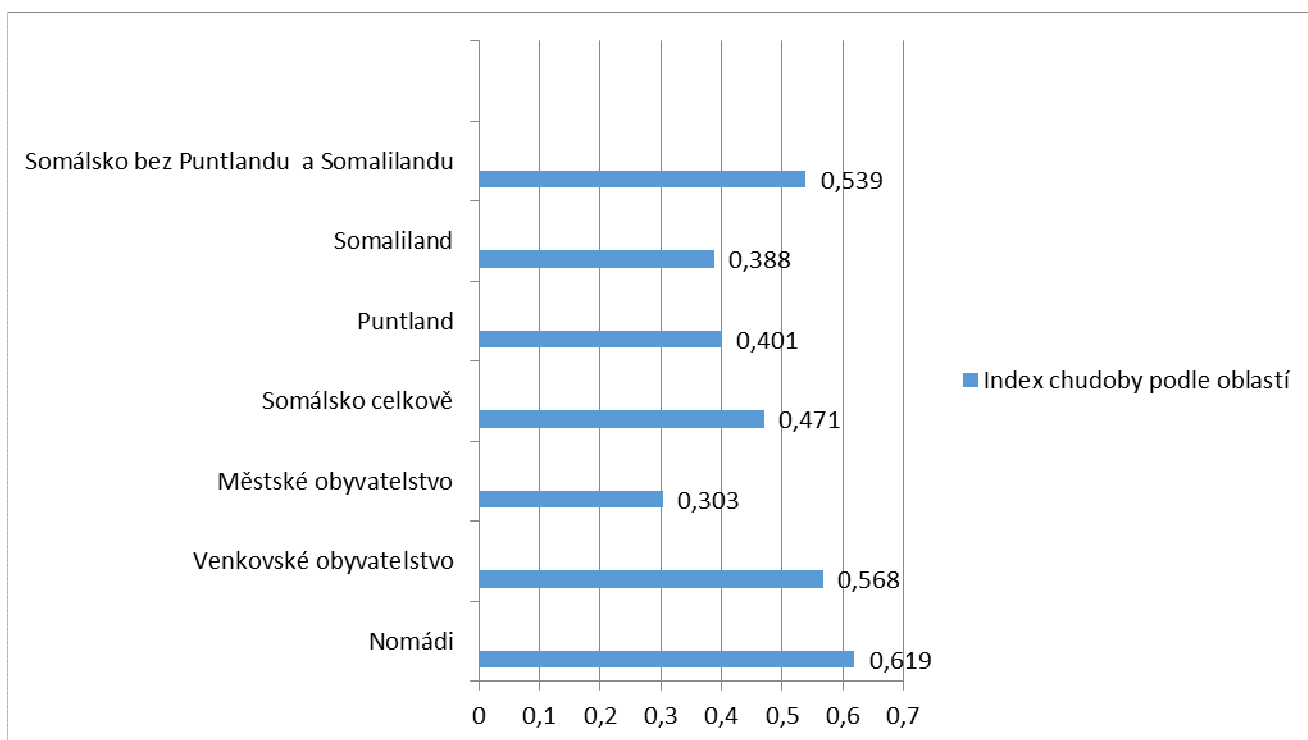

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (FfP, 2014).

Z dat z výzkumu, který pro Somálsko vypracoval UNICEF v roce 2006, můžeme vidět na grafu č.5, MPI pro tři hlavní somálské regiony, společně s výsledky jakých dosáhly venkovské a městské oblasti. MPI pro Somálsko dosáhlo hodnoty 0,47, což je řadí na 94 místo ze 104 zkoumaných zemí v roce 2010. Čistě z arabských států, má Somálsko MPI nejvyšší.

Hodnota je nápadně vysoká v kočovných oblastech (0,62), následují venkovské oblasti (0,52). Zato, nejnižší je v městských částech (0,30), což ukazuje na koncentraci chudoby směrem na venkov. Stejně špatná je situace i v centrálním Somálsku (0,54) ve srovnání s Puntlandem (0,41) a Somalilandem (0,38), kde je chudoba nejnižší z celé země.

Graf č.5, Vícenásobný index chudoby podle oblastí z roku 2012

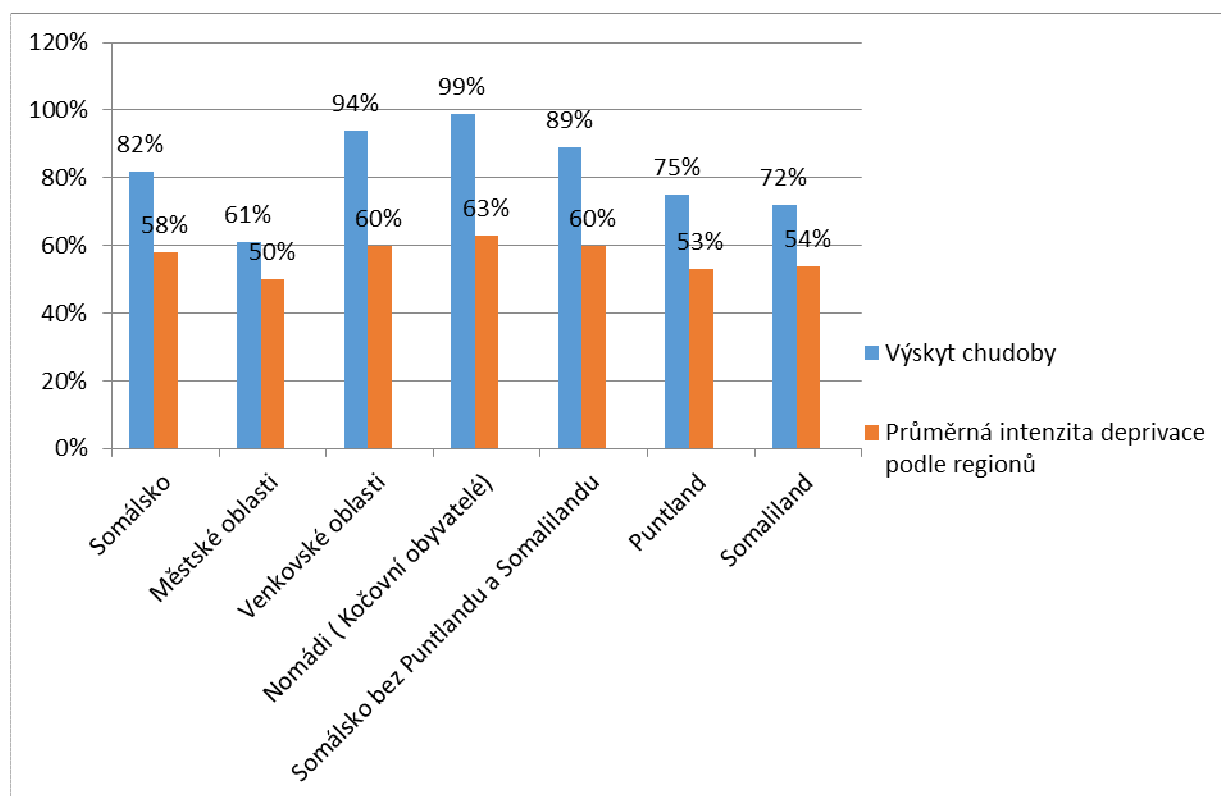

Graf vlastní zpracování, data dostupná na http://www.childinfo.org/files/MICS3_Somalia_FinalReport_2006_eng.pdf

Graf č.6 ukazuje regionální rozdíly jak v podílu lidí, kteří jsou chudí ve více aspektech života tak procentu výskytu chudoby celkově. Počet populace žijící pod hranicí chudoby se odhaduje na 81,8 procenta. Chudoba je velmi rozšířená a vytrvalá ve všech oblastech, 99 procent lidí v kočovných oblastech a 94 procent ve venkovských oblastech jsou chudí ve více aspektech než jen finančně.

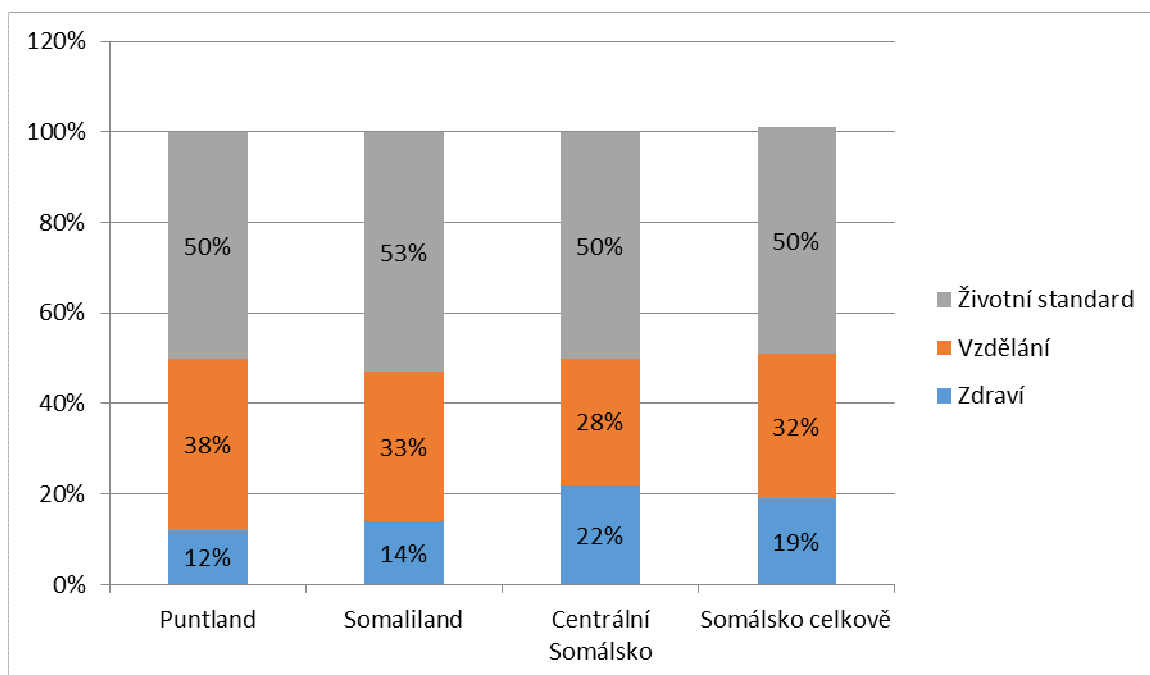
Podíl lidí, kteří trpí vícenásobnou chudobou je nejvyšší v centrálním Somálsku a to 89 procent, následuje Puntland se 75 procenty a Somaliland se 72 procenty. Intenzita životní tísně mezi chudými je vyšší v centrálním Somálsku, než v jiných oblastech. 58 procentní intenzita v celém Somálsku je vyšší, než je světový průměr 53,2 procenta a podobá se průměru států subsaharské Afriky. Somaliland a Puntland se tedy opět ukazují v lepším světle než centrální Somálsko.

Graf č.6, Výskyt chudoby a průměrná intenzita deprivace s ní spojená podle krajů

Graf vlastní zpracování, data dostupná na http://www.childinfo.org/files/MICS3_Somalia_FinalReport_2006_eng.pdf

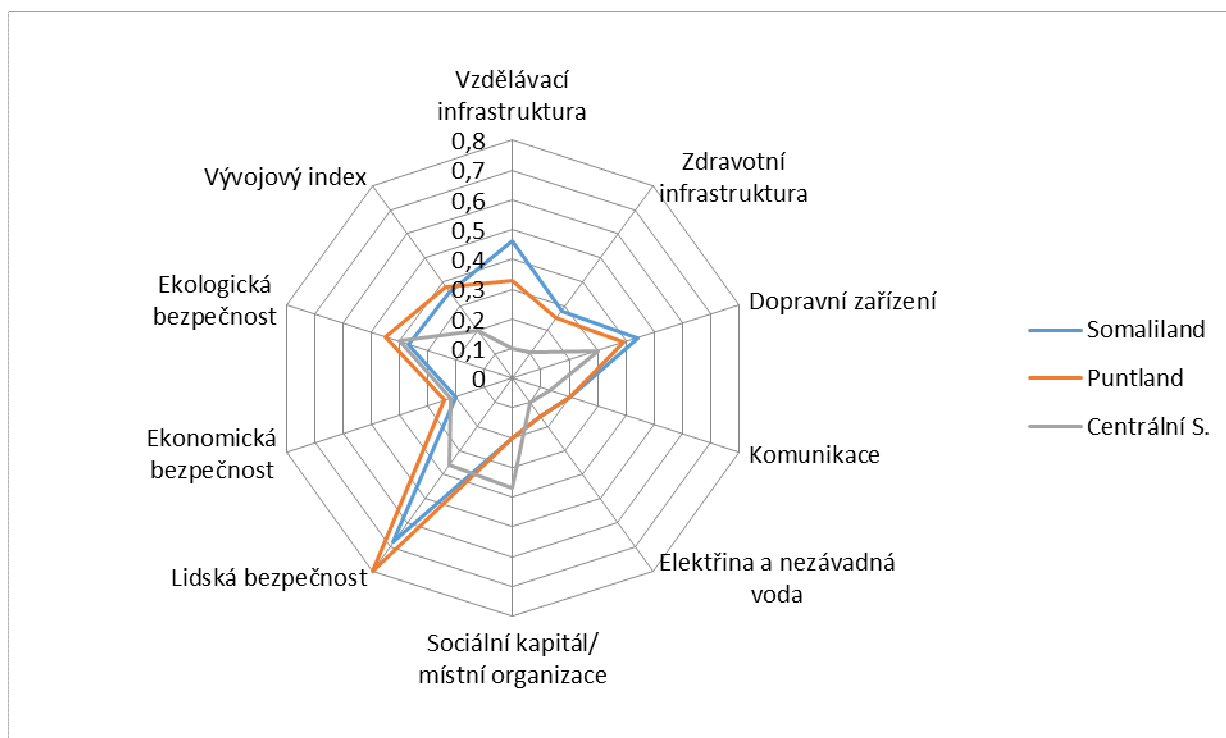
Graf č.7, Podíl různých složek MPI

Graf vlastní zpracování, data dostupná na http://www.childinfo.org/files/MICS3_Somalia_FinalReport_2006_eng.pdf

Příspěvek životní úrovně k celkovému MPI v Somálsku je nejvyšší a to 50 procent, následuje vzdělání 32 procent a zdraví 19 procent. Podobný vzor je viditelný ve všech oblastech, kromě toho, že relativní podíl zdraví je mnohem větší v centrálním Somálsku.

Graf č.8, Index Blahobytu

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z (http://www.childinfo.org/files/MICS3_Somalia_FinalReport_2006_eng.pdf)

Graf číslo 8 vychází z výzkumu, který byl proveden v rámci rozvojového programu OSN (UNDP) v letech 2005-2007, a vztahuje se na 5800 z 7400 osad, které leží ve třech hlavních administrativních zónách – Somaliland, Puntland a centrální Somálsko. Byl navržen tak, aby zachytil informace o celkových vlastnostech osad, jako rozložení obživy, infrastrukturu, administrativní strukturu, správu a zranitelnosti. Pomocí těchto informací, byl vytvořen index blahobytu, který posuzuje relativní postavení tří zón Somálska. Index zachycuje 36 ukazatelů, uspořádaných do devíti dimenzí, z nichž pět se týká infrastruktury (školství, zdravotnictví, doprava a komunikace, elektřina a voda) a čtyři se týkají vnitřní odolnosti (sociální kapitál, lidská bezpečnost, ekonomická bezpečnost a ekologická bezpečnost). Hodnota indexu pro Somálsko je 0,29 z maximálního skóre 1, což svědčí o zoufale nízké úrovni infrastruktury a celkového blahobytu na úrovni společenství. Centrální Somálsko dopadlo ze všech hodnocených oblastí nejhůř, ale výsledky Somalilandu a Puntlandu byly obdobně špatné (ophi.orh.uk, 2014).

SWOT analýza

SWOT analýza je nástroj, který vytvořil standfordský akademik Albert Humphrey v sedmdesátých letech dvacátého století. Tuto výzkumnou metodu vytvořil pro hodnocení firem v USA. Článek, který obsahoval první SWOT analýzu, byl vydán v časopise Fortune. (Doležal et al., 2009)

Tento přehledný nástroj je často využíván pro systematizaci klíčových aspektů podniku, státu či projektu. Využití analýzy je velmi široké. Klíčové faktory, které určují strategické postavení, jsou rozděleny do několika skupin. SWOT analýza není prostým výčtem či seznamem, nýbrž se jedná o primární informaci, která slouží k sestavení strategií, které mohou být dále využity. Posouzení vlivu jednotlivých částí lze dále rozpracovat přidáním vah. Analýza SWOT je zkratkou prvních písmen anglických slov:

- Strengths – vnitřní (silné stránky)
- Weaknesses – vnitřní (slabé stránky)
- Opportunities – vnější příležitosti
- Threats – vnější hrozby (Sedláčková, 2008)

Pro přehlednost se SWOT analýza vpisuje do tabulky se dvěma řádky a sloupci. Nejčastěji používanou metodou pro vytvoření analýzy je brainstorming.

Tabulka č.: 2 – SWOT analýza zhrouceného státu Somálsko

	Vnitřní faktory	Vnější faktory
Pozitiva	Silné stránky: 1. Strategická poloh, v rámci námořní dopravy 2. Rybolov	Příležitosti: 1. Rozvoj obchodu a podnikání díky strategické poloze 2. Nevyužitá zásoby ropy 3. Přilákání zahraničních investorů

		4. Začlenění do mezinárodních organizací
Negativa	<p>Slabé Stránky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kriminalita 2. Chudoba 3. Zhroucený stát 4. Špatná pověst 5. Nesoběstačnost a závislost na třetích stranách 6. Územní necelistvost 7. Pirátství 	<p>Hrozby:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zastavení humanitární pomoci 2. Hladomor 3. Choroby – nefungující zdravotní systém

Zdroj: vlastní zpracování

Strategie SO

1. Využijeme strategické polohy státu k rozvoji mezinárodního obchodu a podnikání.
2. Je možné podpořit exportní strategie v oblasti rybolovu a tím participovat na mezinárodním obchodě v tomto sektoru ve větší míře.
3. Export ropy může vést k navýšení HND státu, nicméně je nutné podpořit infrastrukturu nutnou k těžbě této nerostné suroviny.

Strategie WO

1. V rámci rozvoje obchodu vnikají pracovní místo, což zapříčiňuje zvyšování zaměstnanosti. Tento efekt nám pozitivně ovlivňuje další indikátory, kterými jsou např. zdraví a snižování kriminality.

2. Aktivní zapojení do obchodování na světových trzích vede ke zlepšení pověsti státu a růstu soběstačnosti země. Tímto se stát může snáze včlenit do mezinárodního systému.

3. Vstupem do mezinárodních organizací díky rozvoji obchodu a těžbě ropy, je stát nucen začít plnit své základní funkce, jelikož se dostane pod kontrolu nadnárodních organizací, které dohlíží na činnosti a mají možnost vydávat sankce.

Strategie ST

1. Proti sankcím a embargům je možné bojovat pomocí využití strategické geografické polohy, které státu umožňuje obchodovat na moři.

2. Využitím rybolovu získá stát nová pracovní místa a tudíž i příliv kapitálu. Zlepší se sociální situace a pro humanitární organizace nebude rizikové v oblasti participovat při humanitární pomoci.

Strategie WT

1. V případě další ignorace kriminality dojde k úplnému zastavení humanitární pomoci ze strany NGO's.

Shrnutí a doporučení

Jak je patrné z doložených grafů a informací regiony Somaliland a Puntland, jsou soběstačné a ve všech aspektech udržitelnosti a prosperity v lepším stavu než centrální Somálsko. Obě oblasti dosáhly v měření pomocí Indexu blahobytu a MPI lepších výsledků. Otázkou tedy zůstává, jestli by nebylo lepší regionům přiznat úplnou nezávislost. Tento krok by podle mého názoru velmi pomohl při humanitárních akcích a mírových jednání, protože, jak Somaliland, tak Puntland jsou mnohem více nakloněny spolupráci se zahraničím. Otevřel by se tak prostor pro úplně nová jednání nezávisle na „problémovém“ centrálním Somálsku a v případě úspěchu by mohly v regionu vyrůst dva svébytné, do určité míry silné státy a s jejich pomocí by se mohla řešit dál špatná situace Somálska.

ZÁVĚR

Problematiku Somálska nelze řešit čistě jen vojenskými prostředky. Situace vyžaduje celou řadu řešení, od vojenských, politických, diplomatických až po nutné ekonomické stimuly. V současné době vývoj situace upřednostňuje kombinaci vojenského a politického přístupu.

Somálsko má 18 administrativních oblastí, z nichž některé jsou v relativním klidu. Pět oblastí na severu vystoupilo a vytvořilo Somaliland, zatímco tři regiony na severovýchodě vytvořily Puntland. Oba tyto nově vzniklé regiony jsou více či méně stabilní. Toto se nicméně, nedá říct o zbývajících 10 regionech, především těch na úplném jihu země včetně regionu kolem hlavního města Mogadisha.

Na rozdíl od Puntlandu, který se od svého vytvoření považuje za autonomní stát uvnitř Somálska, Somaliland prohlásil nezávislost až roce 1991 (csis.org, 2014). V průběhu let, se tomuto regionu podařilo etablovat jako model stability, řádné správy věcí veřejných a ekonomické disciplíny, ale nepodařilo se mu obdržet mezinárodní uznání. Šance Somalilandu, znovu se územně spojit se zbytkem regionů jihu, jsou tak velmi vzdálené.

Dle mého názoru by bylo velmi moudré, aby tyto dva silné regiony pomohly nejdříve těm regionům, kde mír a stabilita byly do určité míry již zajištěny prostřednictvím územní samosprávy a domobrany, a až potom se začaly soustředit na problematičké oblasti na jihu země a region hlavního města Mogadisha. Bohužel i přes snahu Somalilandu a Puntlandu sjednat v africkém rohu mír a klid, je velmi nepravděpodobné, že by se obyvatelé těchto dvou územních celků chtěli ještě někdy spojit se zbývajícími regiony Somálska a utvořit tak jednotný stát.

Dalším bodem by měla být pomoc, Puntlandu a dalším relativně stabilním provinciím, vyvinout nové a především stálé instituce samosprávy, vytvořit základy demokratických struktur a mechanismů. Tato pomoc by mohla sloužit jako hlavní pobídka pro ostatní provincie tento vzor následovat. Takový přístup by mohl také přilákat značnou podporu veřejnosti a zahraničních sponzorů.

V každém konfliktu, by mělo být přistupováno k řešení problémů prostřednictvím vzájemných konzultací a dialogu vždy nejlepší cestou vpřed. I když je somálská vláda mezinárodně uznávaná, je stále velmi křehká. Za tímto účelem, přišel mezivládní spolek pro obnovu (IGAD) s iniciativou na zavedení programu IGASOM (Mírová mise pro podporu Somálska). Úspěch mise bude vyžadovat, aby její vojáci byli vyškoleni a organizováni pro potlačení povstaleckých operací. Je důležité, aby IGASOM pochopil, že účinná strategie proti povstalcům vyžaduje zhodnocení toho, jak a proč se povstalecké hnutí tvoří a bude muset uspět při vývoji strategie, jak je porazit (Security council report, 2014). IGASOM musí být připraven na dlouhou protipovstaleckou kampaň v Somálsku, kde musí být kladen důraz na omezení násilí a palebné síly. IGASOM by měl využít všechny prostředky nutné k zamezení prolévání krve. Autor knihy Umění války, Sun Tzu jednou prohlásil *„bojovat a vítězit ve všech bitvách není nejvyšší dokonalost; nejvyšší dokonalost znamená prolomit odpor nepřítele bez boje“* (Tzu , 2011)

ZDROJE

Elektronické:

1. ADAM, Hussein M. *Somalia: Militarism, Warlordis or Democracy?*. 1992. Dostupné z: <http://www.roape.org/pdf/5402.pdf>
2. ADIBE, Clement a J POTGIETER. *Managing arms in peace processes: Somalia*. New York: United Nations, 1995, xvii, 242 p. ISBN 92-904-5106-8.
3. ANDERSEN, Louise. *International engagement in failed states choices and trade-offs*. [1. oplag]. Copenhagen: Danish institute for international studies (DIIS), 2005. ISBN 87-760-5105-6. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/dspace/bitstream/10419/84552/1/DIIS2005-20.pdf>
4. Annual Report 2011: Somalia. In: *Amnesty international* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.amnesty.org/en/region/somalia/report-2011#section-129-2>
5. Boutros-Ghali, B. An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-Keeping 1992. [online]. [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: http://www.un.org/en/sc/repertoire/89-92/CHAPTER%208/GENERAL%20ISSUES/Item%2029_Agenda%20for%20peace_.pdf
6. COOPER, Robert. Re-ordering the world. [online]. Editor Mark Leonard. [cit. 2014-02-13]. DOI: 1-903558-10-7. Dostupné z: <http://fpc.org.uk/fsblob/36.pdf>
7. December 2006 Monthly Forecast: Somalia. [online]. [cit. 2014-9-22]. Dostupné z: http://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2006-12/lookup_c_glKWLeMTIsG_b_2266983.php
8. EMATHE, Francis Edukon. SOMALIA: IGAD'S ATTEMPT TO RESTORE SOMALIA'S TRANSITIONAL FEDERAL GOVERNMENT [online]. CALIFORNIA, 2006 [cit. 2014-10-20]. Dostupné z: <http://calhoun.nps.edu/handle/10945/2503>
9. EVANS, Gareth J a Mohamed SAHNOUN. *The responsibility to protect: report of the International Commission on Intervention and State Sovereignty*. Ottawa: International Development Research Centre, 2001,

- xiii, 91 p. ISBN 08-893-6963-1. Dostupné z: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>
10. FEARON, James D. a David D. LAITIN. Neotrusteeship and the Problem of Weak States. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://iis-db.stanford.edu/pubs/21035/Neotrusteeship_and_the_Problem_of_Weak_States.pdf
 11. Good Governance and Somalis. *Buluugleey.com* [online]. 2005 [cit. 2012-11-27]. Dostupné z: <http://www.buluugleey.com/warkiidanbe/Governance.htm>
 12. Global Multidimensional Poverty Index: What is the global MPI?. [online]. 2014 [cit. 2014-3-28]. Dostupné z: <http://www.ophi.org.uk/multidimensional-poverty-index/>
 13. HAKEN, J.J, Nate MESSNER. FFP: The fragile states index. FFP. [online]. 2014 [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://library.fundforpeace.org/library/cfsir1423-fragilestatesindex2014-06d.pdf>
 14. HANSEN, Stig J. Warlords and Peace Strategies: The Case of Somalia. 2003, roč. 2003, č. 2. Dostupné z: <http://journals.hil.unb.ca/index.php/jcs/article/view/217/375>
 15. Interational Crisis Group. *Somalia Conflict History* [online]. 2008 [cit. 2012-11-27]. Dostupné z: <http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/key-issues/research-resources/conflict-histories/somalia.aspx>
 16. JACKSON, Robert. *The global covenant: human conduct in a world of states*. Reprinted. Oxford: Oxford University Press, 2002. ISBN 01-992-6201-2. Dostupné z: <http://getebook.org/?p=293388>
 17. KRAUTHAMMER, Charles. Democratic Realism. [online]. [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: http://www.aei.org/files/2004/03/01/20040227_book755text.pdf
 18. KRASNER, Stephen, “Shared Sovereignty: New Institutions for Collapsed and Failing States”, *International Security* Vol. 29(2), Fall 2004. [online]. [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.peacekeepingbestpractices.unlb.org/PBPS/Library/Recent%20Thinking%20on%20Peacekeeping%20Literature%20Review%20No.%202.pdf>

19. LE SAGE, Andre. Stateless Justice in Somalia: Formal and Informal Rule of Law Initiatives. 2005. Dostupné z: http://www.hdcentre.org/uploads/tx_news/166StatelessJusticeinSomalia.pdf
20. LUCAS, Edward R. Somalia's "Pirate Cycle": The Three Phases of Somali Piracy. [online]. 2013, roč. 6, č. 1 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1218&context=jss>
21. MARCHAL, Roland. Warlordism and terrorism: how to obscure an already confusing crisis? The case of Somalia. *International Affairs* [online]. 2007, vol. 83, issue 6, s. 1091-1106 [cit. 2014-05-08]. DOI: 10.1111/j.1468-2346.2007.00675.x. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1468-2346.2007.00675.x>
22. Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky. *Somálsko* [online]. 2012 [cit. 2012-11-27]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/somalsko/index.html
23. Multiple indicator cluster survey 2006: Somalia. [online]. 2006, s. 1-255 [cit. 2014-3-26]. Dostupné z: http://www.childinfo.org/files/MICS3_Somalia_FinalReport_2006_eng.pdf
24. OTTAWAY, Marina a Stefan MAIR. [online]. 2004 [cit. 2013-08-30]. Dostupné z: http://glenn.osu.edu/faculty/brown/Failed%20States%20Readings/Ottaway_outlook3.pdf
25. PARIS, Roland. International peacebuilding and the 'mission civilisatrice'. [online]. 2002 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://www.cerium.ca/IMG/pdf/Paris_ROLAND-International_peacebuilding_and_the_Mission_Civilisatrice.pdf
26. Permanent missions of the Somali republic to the United Nations: Brief background on nation. [online]. [cit. 2014-7-14]. Dostupné z: <http://www.un.int/wcm/content/site/somalia/pid/3238>
27. Rotberg, R.I. Failed State, Collapsed States, Weak States: Causes and Indicators. [online].
28. URL:<http://www.brookings.edu/press/books/chapter_1/statefailureandstateweaknessinatimeofterror.pdf> [last revision 16th of December 2002] [cit. 2013-2-17]

29. SCHRAEDER, Peter J. Why the United States Should Recognize Somaliland's Independence. [online]. [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://csis.org/story/why-united-states-should-recognize-somaliland%E2%80%99s-independence>
30. SHIL, Mohamed. Will warlords re-emerge in Mogadishu: The Case of Somalia. 2011, A whos's who look at Somalia warlords. Dostupné z: http://www.somaliareport.com/index.php/post/1370/Will_Warlords_Re-Emerge_in_Mogadishu
31. Souhrnná teritoriální informace: *Somálsko*. In: [online]. 2009. vyd., 2009 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchodu/teritorialni-informace-zeme/somalsko.html>
32. Somalia human development report 2012: Empowering Youth for Peace and Development. [online]. 2012, s. 1-240 [cit. 2014-3-28]. Dostupné z: http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Somalia/Somalia_2012_HDR_en.pdf
33. Somalian Judicial System: Overview. *Somaliland and law* [online]. [cit. 2014-9-22]. Dostupné z: http://www.somalilandlaw.com/somaliland_judicial_system.html
34. ŠIMON, Ing. Ondřej. Vývoj Somálska po roce 1990: 3. Politický vývoj předcházející rozpadu Somálské republiky. [online]. 16.05.2010 [cit. 2014-10-10]. Dostupné z: http://www.valka.cz/clanek_13606.html
35. The Methodology Behind the Index: Failed state index. [online]. [cit. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://ffp.statesindex.org/methodology>
36. *The New Encyclopaedia Britannica*. 15th ed. Chicago: Encyclopaedia Britannica, c2007, 32 v. ISBN 15-933-9292-3.
37. The World Factbook. In: *Central Intelligence Agency* [online]. 2014 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>
38. Tschirgi, Neclâ (2003): Peacebuilding as the Link between Security and Development: Is the Window of Opportunity Closing? , International Peace Academy, New York. [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: http://www.un.org/esa/peacebuilding/Library/Peacebuilding_as_link_IPA.pdf
39. TSCHIRGI, Neclâ. Post-Conflict P e a c e b u i l d i n g Revisited: Achievements, Limitations, C h a l l e. [online]. 2004 [cit. 2014-02-06]. Dostupné z:

http://www.un.org/esa/peacebuilding/Library/Post_Conflict_Peacebuilding_IPA.pdf

40. ZARTMAN, I. *Collapsed states: the disintegration and restoration of legitimate authority*. Boulder: L. Rienner Publishers, 1995, vii, 303 p. SAIS African studies library (Boulder, Colo.). ISBN 15-558-7560-2. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=-t-KiA-GNIYC&pg=PR5&hl=cs&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q&f=false

Tištěné:

BRITTON, Tamara L. *Somalia*. Edina, Minn.: Abdo Pub., c2003, 40 p. ISBN 15-776-5844-2

BUKOVAC, Matthew. *Failed states: unstable countries in the 21st century*. 1st ed. New York, NY: Rosen Pub., 2011, 64 p. In the news (Rosen Publishing Group). ISBN 97814488168736-.

DOLEŽAL, J., MÁCHAL, P., LACKO, B.: *Projektový management podle IPMA*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 507 s. ISBN 978-80-247-2848-3.

GHANI, Ashraf a Clare LOCKHART. *Fixing failed states: a framework for rebuilding a fractured world*. New York: Oxford University Press, 2009, xviii, 254 s. ISBN 978-019-5398-618.

HASSIG, Susan M a Zawiah Abdul LATIF. *Somalia*. 2nd ed. New York: Marshall Cavendish Benchmark, 2008, 144 p. ISBN 978-076-1420-828

LEWIS, I. *A modern history of Somalia: nation and state in the Horn of Africa*. Rev., updated, and expanded ed. Boulder: Westview Press, 2002, xiii, 297 p. ISBN 08-133-7402-2.

KAAHIN, Dalmar. Somali conference: Condemned if Somaliland participates in - condemned if it abstains from teh meeting. [online]. 2012 [cit. 2014-12-20].

Moshe Y. Sachs, Worldmark Encyclopedia of the Nations, Volume 2 (Worldmark Press: 1988), p.290.

Peter John de la Fosse Wiles, *The New Communist Third World: an essay in political economy*, (Taylor & Francis: 1982), p. 279

POTMĚŠIL, Jan. *Šarīa: úvod do islámského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024743790.

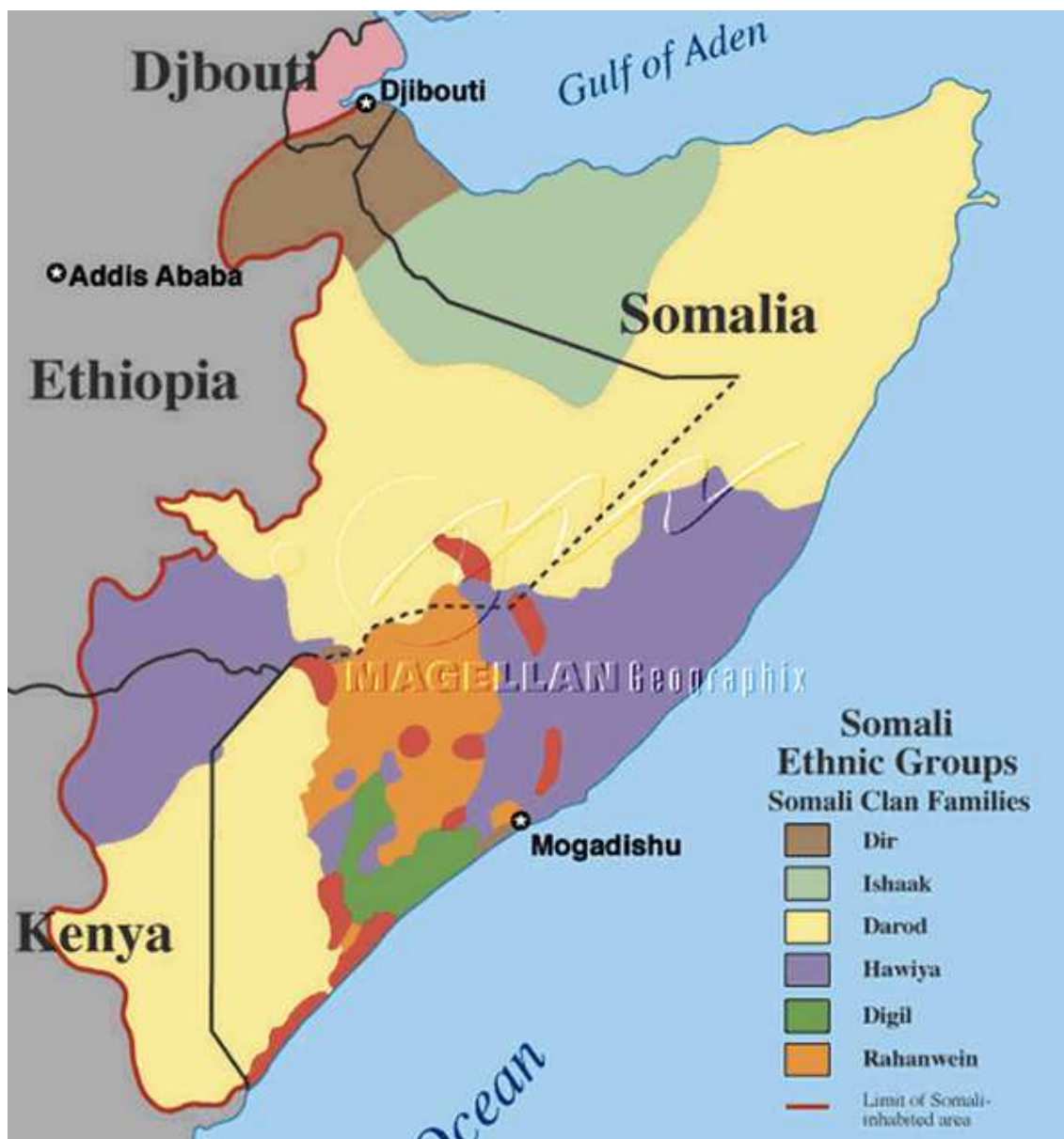
SEDLÁČKOVÁ, H., BUCHTA, K.: *Strategická analýza*. 2. přeprac. dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, xi, 121 s. ISBN 80-717-9367-1.

ROTBURG, Robert I. *State failure and state weakness in a time of terror*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press, c2003, viii, 354 p. ISBN 08-157-7573-3.

Velký sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.

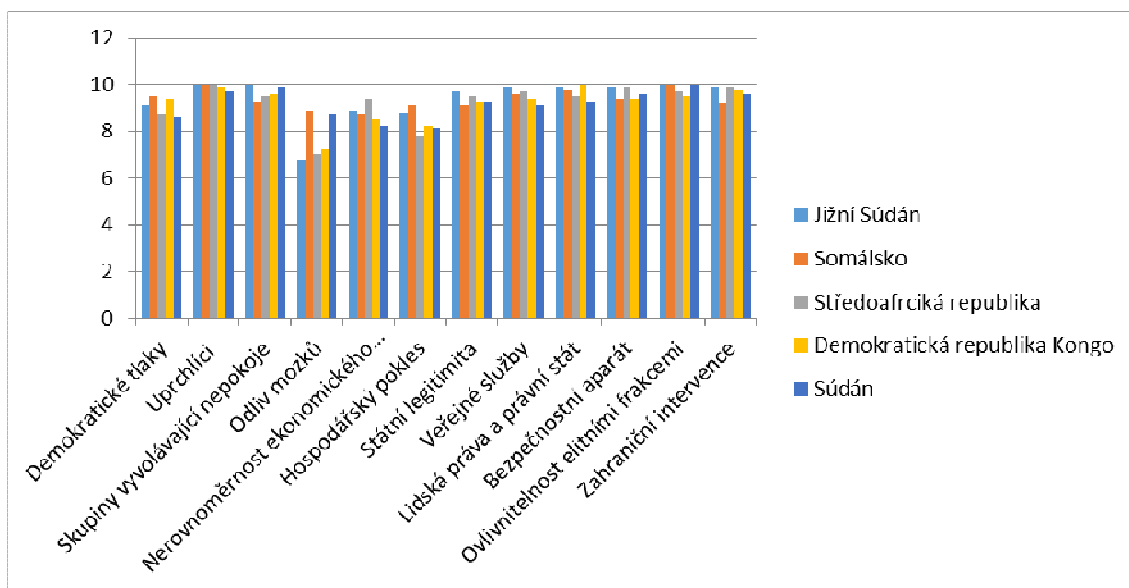
Přílohy

Obrázek č.1: Rozložení klanů podle regionů v Somálsku

Zdroj: http://ibokurddruzepathankashmirikukishchian.blogspot.cz/2014_01_01_archive.html

Graf č.9, Index zhroucení státu podle jednotlivých států a složek

Zdroj: Autorova vlastní práce na základě dat z Somalia human development, 2014